

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว

ของศาสตราจารย์ ดร.อักษรเทพ จุฬารัตน รองประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

เรื่องพิจารณาที่ ๒๐/๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพัฒนาชาติไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย

เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคแผ่นดินไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคแผ่นดินไทย

เรื่องพิจารณาที่ ๒๒/๒๕๕๐

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคไทยรักไทย	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย

อัยการสูงสุดยื่นคำร้องรวมสามคำร้อง ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย เนื่องจากพรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคแผ่นดินไทยกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พรรคไทยรักไทยกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็นกรณีที่ต้องด้วยตาม มาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามไว้พิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ คดีอยู่ใน ระหว่างที่พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกาศให้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงด้วย และภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ โดยมาตรา ๓๕ บัญญัติให้บรรดา การใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อ รัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และบรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ใน ระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจ และความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมา พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคไทยรักไทย ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ตามลำดับ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ให้รวมการพิจารณาคำร้องทั้งสามเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีข้อเท็จจริงเกี่ยวพันกัน โดยให้เรียกอัยการสูงสุดว่า ผู้ร้อง และให้เรียก พรรคไทยรักไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคพัฒนาชาติไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคแผ่นดินไทยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

คำร้องที่หนึ่ง เรื่องพิจารณาที่ ๒๒/๒๕๔๕ ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นพรรคการเมือง มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค มีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๑๑ คน

เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาให้ความว่า พระราชกฤษฎีกา ยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ต่อมา วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พลเอก ชรรณรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงษ์ไพศาล กรรมการบริหารพรรคในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ สมคบกับเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๒ และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำการเปลี่ยนแปลง ข้อมูลทะเบียนสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และว่าจ้างให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งสมาชิก พรรคลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เพื่อหลีกเลี่ยงหลักเกณฑ์ที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของ จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น กรณีมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว ตามมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาเห็นว่า การกระทำของพลเอก ชรรณรักษ์และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำในฐานะเป็นตัวแทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันอาจเป็นภัย ต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงได้ส่งพยานหลักฐานพร้อมสำเนาการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้ร้องพิจารณา ดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า

(๑) เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ ห้วนหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แจ้งกับนายบุญอาบารมีภณ หรือบุญอุทธิพิล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ว่า จะช่วยค่าใช้จ่าย ในการลงสมัครทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐ ล้านบาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมาน้อย

เป็นสำคัญ ต่อมา วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้น ได้มอบเงินค่าใช้จ่ายจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นางฐิติมา ภาวะดี สมาชิกพรรคและผู้ประสานงานพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ต่อมา ระหว่างวันที่ ๕ ถึงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ มอบเงินจำนวน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท ให้นางฐิติมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ ในเขตจังหวัดภาคใต้เพิ่มเติมอีก ๑๗ คน และในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ มอบเงินให้นางฐิติมาอีกจำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมเงินที่นางฐิติมาได้รับจากพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งหมด ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท

(๒) พลเอก ชรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนายพงษ์ศักดิ์ รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ลงสมัครเพียงคนเดียวได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยมีนายทวี สุวรรณพัฒน์ นายพงษ์ศรีหรือยุทธพงษ์ ศิวาโมกษ์ และนายธีรชัยหรือต้อย จุลพัฒน์ คนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ เป็นตัวแทนติดต่อมอบเงินให้นายชวการ โตสวัสดิ์ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายครั้ง โดยเริ่มติดต่อที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้ติดต่อข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังไม่ครบเก้าสิบวัน แก่ใจให้ครบเก้าสิบวัน นอกจากนี้ พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ร่วมกับนายทวี นายพงษ์ศรี และนายธีรชัย มอบเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายชวการที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อนำเงินจำนวนดังกล่าวไปให้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการนำสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ต่อมา วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีซึ่งเป็นคนสนิทของพลเอก ชรรมรักษ์ นำเงินไปให้นายชวการ

นับใส่ซองๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท และมอบให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไป ๓๓ ของที่เหลือแบ่งกันในผู้ร่วมงาน ต่อมา วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีมอบเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาทให้นายชวการเพื่อให้ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ นำไปเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๙ คน ทั้งนี้ มีข้อตกลงว่าเมื่อสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งแล้วให้นายชวการนำหลักฐานสำเนาใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครรับเลือกตั้งไปรับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากพลเอก ธรรมรักษ์ นายชวการทำตามข้อตกลง แต่ปรากฏว่า นายชวการและนายสุขสันต์ไม่ได้รับเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม จึงไปแจ้งข้อมูลแก่นายสุเทพ และเมื่อวันที่ ๖ และวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากที่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินตามที่ได้กล่าวแล้ว นายบุญทวีศักดิ์ นายสุขสันต์ และนายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่วมกันติดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวัน โดยแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้เลขที่และวันรับสมัครเป็นสมาชิกพรรคเดิม แล้วนำชื่อตัวและชื่อสกุลของสมาชิกผู้ถูกร้องที่ ๒ คนใหม่ ใส่แทนชื่อตัวและชื่อสกุลเดิม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด ๖๑ คน ในจำนวนนี้มี ๒๑ คน ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร

ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ดังกล่าว เป็นการกระทำในฐานะกรรมการบริหารผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีหน้าที่จัดการบริหารทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ อันเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องโดยขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า

(๑) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของผู้ร้องในคดียุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยึดอำนาจการปกครองประเทศและออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๓ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญย่อมสิ้นสุดลงไปโดยอัตโนมัติ บรรดาอรรถคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลรัฐธรรมนูญย่อมยุติลงไปด้วยเช่นกัน แม้ภายหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และมาตรา ๓๕ วรรคสี่ บัญญัติให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ตาม ก็ไม่มีผลให้อรรถคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่ยุติลงไปแล้ว กลับมาอยู่ในอำนาจพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ นอกจากนี้การจัดตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นการตั้งองค์กรซึ่งมิใช่ศาลขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้บัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตุลาการ และมิได้บัญญัติให้กระทำในพระปรมาภิไธย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญได้ ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมาไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดกำหนดให้องค์กรอื่นที่ไม่ใช่ศาลมีหรือใช้อำนาจตุลาการ โดยเฉพาะอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ขอให้ยุบเลิกพรรคการเมือง ดังนั้น มาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ จึงขัดต่อหลักนิติรัฐ ขัดต่อหลักการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ผ่านมา และขัดต่อประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) การร้องเรียนของนายสุเทพไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เนื่องจากนายสุเทพซึ่งเป็นเลขาธิการ

พรรคประชาธิปัตย์ไม่ใช่ผู้เสียหายตามที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๓ เพราะพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง และนายสุเทพไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิด จึงไม่เป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย

(๓) การสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ไม่ชอบด้วยข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ และการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมือง ไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของนายสุเทพ ที่มีนายนาม ยิ้มยิ้ม เป็นประธาน ไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริง ทั้งที่ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเสนอเลขานุการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา พร้อมทั้งแจ้งสิทธิที่จะฟังมีตามกฎหมายให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบ โดยต้องแจ้งเป็นหนังสือ แต่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่พรรคประชาธิปัตย์จัดทำและนำไปมอบให้ฝ่ายเดียวแล้วสรุปความเห็นเสนอประธานกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาแก่พันตำรวจโท ทักษิณ ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ทั้งที่ประธานคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเคยให้ความเห็นต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งตามบันทึกข้อความ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ว่า ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามนัยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ไม่ได้ให้โอกาสดังกล่าวแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่วนกรณีที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไปให้ถ้อยคำแล้วนั้น บุคคลทั้งสองไม่ใช่หัวหน้าพรรค ไม่ได้เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่บุคคลทั้งสองไปให้ถ้อยคำเนื่องจากได้รับเชิญไป

ในฐานะพยาน ไม่ใช่ในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ กรณีนี้จึงถือไม่ได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามนัยมาตรา ๑๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งการให้สัมภาษณ์ ต่อสื่อมวลชนของพันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ไม่ถือว่าเป็นการให้ถ้อยคำต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเช่นกัน ในส่วนที่ ผู้ร้องอ้างข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕ แห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีสิทธิยื่นคำชี้แจงภายใน ๑๕ วัน ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และมีสิทธิ อ้างบุคคลหรือหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานรวมทั้งมีสิทธิตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องได้นั้น ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นคนละเรื่อง และคนละขั้นตอนกับการที่ต้องดำเนินการในชั้นสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ทำคำวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องเรียนเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการ การเลือกตั้งทุกคนที่วินิจฉัย ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แม้ว่ามาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะใช้คำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” แต่ที่จะปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ ได้นั้น ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความผิดตามมาตรา ๖๖ เสียก่อน เพราะคำว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน” มิใช่เป็นการให้อำนาจแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาวินิจฉัยได้เอง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมือง มิได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องครบถ้วน นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มี อำนาจแจ้งเรื่องให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และผู้ร้องไม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้

(๔) เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นอันสิ้นสุดลง ส่งผลให้ บรรดากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับซึ่งรวมถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นอันสิ้นสุดลงด้วย มีผลให้การกระทำอันเป็นเหตุยุบพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น

สิ้นสุดลงด้วย และมีผลให้การกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น ไม่เป็นความผิดต่อไป เมื่อการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาและนำมาเป็นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำที่อาศัยเหตุอันเกิดจากการกระทำตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เหตุแห่งการยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องยุติและสิ้นสุดลงด้วย แม้ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไป แต่ประกาศฉบับดังกล่าวคงมีผลเพียงเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปเท่านั้น และแม้ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ออกประกาศ ฉบับที่ ๒๗ ว่าการยกเลิกรัฐธรรมนูญมิให้กระทบกระเทือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยยังให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกก็ตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็มีผลใช้บังคับใหม่เริ่มตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันประกาศเป็นต้นไป และจะนำพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นฐานในการดำเนินคดีซึ่งมูลคดีเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ ไม่ได้ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ นั้น ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหาผู้ถูกร้องที่ ๑ ในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่มีความผิดอีกต่อไป การกระทำที่ผู้ร้องอ้างมาเป็นเหตุเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งอาศัยมูลเหตุที่เกิดจากการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น เมื่อกฎหมายยกเลิกไปแล้วย่อมมีผลให้การกระทำที่ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุยื่นคำร้องในครั้งนี้ยุติและสิ้นสุดลงด้วย

(๕) เสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพ

ดังกล่าว คงมีแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญฯ เท่านั้นที่ห้ามมิให้บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา ๖๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้น การจะยุบพรรคการเมืองได้จึงต้องเป็นไปตามมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว การที่มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกยุบเพิ่มเติมไว้ถึง ๔ เหตุ โดยการเพิ่มเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) ซึ่งผู้ร้องอาศัยเหตุตาม (๓) มาร้องให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นการกำหนดเหตุยุบพรรคการเมืองเพิ่มเติมนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งเป็นบทบัญญัติที่เกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่มาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญรับรองไว้ อีกทั้งยังขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ได้ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญตามที่มาตรา ๒๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ

(๖) กรณีที่พรรคการเมืองกระทำการตามมาตรา ๖๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นการกระทำเดียวกันกับการกระทำตามที่ระบุในมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ คือใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุดไม่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองที่กระทำการดังกล่าวตามนัยมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อัยการสูงสุดมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกกระทำการดังกล่าวเท่านั้น ตามมาตรา ๖๓ วรรคสอง

ของรัฐธรรมนูญ และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการดังกล่าวแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติ มาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงขัดหรือแย้ง ต่อมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

(๓) การยุบพรรคการเมืองเป็นการทำให้สภาพความเป็นบุคคลของพรรคการเมืองตามกฎหมาย สิ้นสุดลง ทำให้สมาชิกภาพของมวลสมาชิกสิ้นสุดลง จึงเทียบได้กับการลงโทษทางอาญา จึงต้องตีความ กฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ควรตีความโดยการขยายความเพื่อลงโทษพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ การกระทำของ กรรมการบริหารพรรคมิใช่การกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๖ กรณีที่จะถือว่าเป็นการกระทำ ของพรรคการเมืองและถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า หัวหน้าพรรคการเมืองสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำนั้น หรือเป็นการกระทำของหัวหน้า พรรคการเมืองเอง ดังจะเห็นได้จากกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้แยกการกระทำของหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรค ที่เป็นความผิดและต้องรับโทษแยกต่างหากจากการกระทำของพรรคการเมือง การกระทำที่ผู้ร้องอ้าง เป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น เป็นการกระทำในฐานะส่วนตัว ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นตัวการ สนับสนุน หรือส่งเสริม รู้เห็นเป็นใจให้พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ไปกระทำการตามคำร้องแต่อย่างใด

(๔) การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหาไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่อาจสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากคำว่า “ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในมาตรา ๖๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว หมายถึง การกระทำเพื่อให้การปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิ้นสุดลง แล้วใช้การปกครองอย่างอื่น ส่วนคำว่า “เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญนี้” หมายถึง การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ การกระทำที่มาตรา ๖๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติเป็นเหตุยุบพรรค คือ กระทำการ อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ

ประชาชนนั้น เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ดังนั้น การเปลี่ยนแปลง ข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง หรือการให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรตามคำร้องซึ่งเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งหรือกฎหมายว่าด้วย พรรคการเมือง จึงไม่ถือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้ เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่ได้เป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคง ของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แม้แต่มาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่ได้บัญญัติบทลงโทษกรณีหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหาร พรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง จัดให้พรรคการเมืองกระทำการใดฝ่าฝืนนโยบาย พรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญไว้ ก็ไม่ถึงขั้นยุบพรรคการเมือง แสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดระดับความร้ายแรงของการกระทำ ของพรรคการเมืองและผู้บริหารพรรคการเมืองไว้เป็นลำดับขั้น เพื่อป้องกันมิให้ยกเหตุอันเป็นการกระทำ ผิดเล็กน้อยขึ้นอ้างเพื่อยุบพรรคการเมือง เพราะหากพรรคการเมืองถูกยุบได้โดยง่ายเนื่องจาก การกระทำของผู้บริหารพรรคบางคน ย่อมมีผลกระทบอย่างมากต่อสมาชิกของพรรคการเมืองผู้ซึ่งไม่มี ส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการกระทำของกรรมการบริหารพรรคนั้นเลย

(๕) มีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้ดุลพินิจไม่ควรสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องจากมาตรา ๖๓ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มิได้บังคับเป็นเด็ดขาดให้ ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคในทุกรณี

(๑๐) ผู้ร้องไม่อาจอ้างประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ เป็นเหตุเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคได้ เพราะข้อ ๓ ของประกาศคณะปฏิรูปดังกล่าวกำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด เพราะเหตุกระทำการต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง” คำว่า “การกระทำการต้องห้าม” ตามพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ระบุในประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง
ดังกล่าว คือ “การห้ามกระทำการ” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เท่านั้น ส่วนมาตรา ๖๖ (๑) (๒) และ (๓)
แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติให้ “การกระทำการ” ซึ่งไม่ใช่ข้ออ้างที่ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุ
ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ร้องจึงนำประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ มาใช้บังคับกับเรื่องพิจารณานี้ไม่ได้

(๑๑) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข ฉบับที่ ๑๕ และฉบับที่ ๒๗ ไม่มีผลย้อนหลังใช้บังคับแก่คดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ เนื่องจาก
ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗
ที่เพิ่มเติมบทกำหนดโทษเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากที่มาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดไว้แต่เดิม โดยการให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการ
บริหารพรรคการเมืองมีกำหนดห้าปี เป็นการตรากฎหมายให้มีผลบังคับย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่บุคคล
ที่เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งขัดต่อหลักนิติรัฐ เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม
ขัดต่อหลักสากลทางอาญา ไม่เป็นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้
ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕
และฉบับที่ ๒๗ ไม่ได้กำหนดให้มีผลใช้บังคับย้อนหลัง ดังนั้น ถ้าพรรคการเมืองถูกยุบเพราะไม่ดำเนินการ
ตามมาตรา ๖๖ ผู้เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบจะได้รับโทษก็เพียงเท่าที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๖๕ เท่านั้น

(๑๒) การที่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาลาออกจาก
การเป็นกรรมการบริหารพรรค และการที่พ้นดำรงโท ทักษิณ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง
ที่ ๑ ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ โดยการพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว
เกิดขึ้นก่อนวันที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่สามารถเพิกถอน
สิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวได้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรรมการ
บริหารพรรคทั้งสองคนไม่ได้กระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหา โดยสรุปได้ดังนี้

(๑) ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง ก็ไม่ใช่การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ เอง ทั้งนี้เพราะเขตเลือกตั้งในภาคใต้ พรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านมีคะแนนนิยมดีกว่า เมื่อพรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านประกาศไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่ประสงค์จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคอื่นซึ่งลงสมัครแข่งขันกับผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีโอกาที่จะได้รับเลือกตั้งสูง นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่า กรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่อย่างไรก็ตามคำร้องที่อ้างว่า มีการติดต่อจะให้นายอมรวิทย์ สุวรรณผา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ แต่นายชวการให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เพิ่งพบพลเอก ชรรมรัชย์ และนายพงษ์ศักดิ์ ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และตนเพิ่งรู้จักกับนายบุญทวีศักดิ์ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ การที่นายชวการอ้างว่าไปชี้แจงเรื่องการติดต่อพันธมิตรหรือการเปลี่ยนแปลงชื่อผู้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อพลเอก ชรรมรัชย์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงรับฟังไม่ได้ว่า พลเอก ชรรมรัชย์ หรือนายพงษ์ศักดิ์มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่ผู้ร้องอ้าง ส่วนที่นายสุขสันต์ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒๑.๐๐ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำแผ่นบันทึกข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาให้นายสายัณห์ เจียมสวัสดิ์ เพื่อแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคในแผ่นบันทึกข้อมูลที่โรงแรมกานต์มณี แล้วนายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นบันทึกข้อมูลไปคืนเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๒.๐๐ นาฬิกา นั้น ขัดแย้งกับรายงานการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่ระบุวัน เวลา ครั้งสุดท้ายที่มีการบันทึกในฐานข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ คือวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ๑๕.๔๓ นาฬิกา จึงเชื่อถือไม่ได้

(๒) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ลงแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกรรมการบริหารพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้จ่ายเงินสนับสนุนผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ผู้ร้องฟ้องเท็จจริงจากคำให้การของนายชวการว่า เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่ที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อพูดเรื่องตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งขัดกับคำให้การของนายพงษ์ศรี นายธีรชัย และนายทวี ที่ยืนยันว่า ในวันนั้นทั้งสี่คนไม่ได้พบ พลเอก ธรรมรักษ์ และไม่ได้ขึ้นไปทำการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเหตุการณ์ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการให้การขัดกับนายธีรชัยและนายทวีที่ยืนยันว่า วันดังกล่าว ไม่ได้พบพลเอก ธรรมรักษ์ และไม่ได้รับเงินตามที่กล่าวอ้างแต่อย่างใด เพราะพลเอก ธรรมรักษ์ ไม่จำเป็นต้องเรียกนายชวการให้ไปรับเงินเพียงจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ที่กระทรวงกลาโหมและไม่มี เหตุผลที่ต้องจ่ายเงินด้วยตนเอง ส่วนภาพที่นายสุเทพนำเสนอต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงนั้น เป็นภาพที่มีการตัดต่อลำดับภาพขึ้นใหม่ และจัดทำคำบรรยายให้สอดคล้องกับคำให้การ ถ้าจะมีการสนับสนุนเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการสมัครแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ น่าจะสนับสนุนเฉพาะการสมัคร ของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เท่านั้น แต่นายชวการกลับอ้างว่า เงินที่ได้รับจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น เป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงขัดกับเหตุผลที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างพรรคเล็กให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่คาดว่าจะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้ มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้ นายทวีก็เป็นเพียงผู้สื่อข่าวอิสระที่เคยเอาข่าวสถานการณ์ทางภาคใต้ไปให้ พลเอก ธรรมรักษ์ เท่านั้น มิได้เป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ แต่อย่างใด ส่วนเหตุการณ์ ที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่นายชวการให้การว่า นายชวการกับพวก ร่วมกัน นับเงินจำนวน ๑๖๐,๐๐๐ ที่นายทวีกับพวกนำมาให้ ใต้อ่างๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท แล้ว นายธีรชัย มอบให้แก่ผู้สมัครรวม ๓๘ ชอง ซึ่งขัดกับคำให้การของนายทวีและนายพงษ์ศรีที่ยืนยันว่า ไม่ได้นำเงิน จำนวนดังกล่าวมอบให้แก่ชวการ ทั้งไม่ปรากฏว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้มาจากผู้ใด อีกทั้งจำนวนเงิน ที่อ้างมีความไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีเพียง ๓๑ คน ประกอบกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ เช่น นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรวิชัย นายชารัตน์ มณีศรี นายสมบูรณ์ จิตตั้งสมบูรณ์ และร้อยตำรวจเอก เสงี่ยม ตำราญรัตน์ ไม่มีผู้ใดให้การว่าได้รับเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท ที่โรงแรมกานต์มณี รวมทั้งที่นายชวการให้การว่า เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายทวีนำเงินไปมอบให้นายชวการจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท เป็นค่าสมัครของผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒

ที่จะลงสมัครที่จังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน ก็ขัดกับคำให้การของนายทวีที่ว่า ไม่มีเหตุที่ต้องนำเงินมาให้แก่นายชวการซึ่งไม่มีฐานะและตำแหน่งหน้าที่ในพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนที่จะมอบให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีอำนาจในการส่งคนลงสมัครโดยตรง ส่วนเรื่องการโอนเงินเข้าบัญชีของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม ในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อเป็นค่าสมัครผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เพิ่มขึ้นอีก ๗ คน นั้น วันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ดังนั้น คำให้การของนายชวการและนายสุขสันต์เป็นเพียงการสร้างหลักฐานเพื่อใส่ร้ายผู้ถูกร้องที่ ๑ เท่านั้น

(๓) ประเด็นเรื่องการจ่ายเงินสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ในข้อที่นางฐิติมา ภาวะดี ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ในการประชุมของพรรคการเมืองที่อาคารวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แข่งกับนายบุญอุทธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่จะช่วยค่าใช้จ่ายในการส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้งทุกพรรค ๆ ละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญนั้น หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เคยแข่งหรือกล่าวว่าจะช่วยค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่พรรคการเมืองใด และเป็นไปไม่ได้ที่จะแข่งต่อหัวหน้าพรรคการเมืองจำนวนมากถึง ๑๕ พรรค ซึ่งร่วมประชุมกัน สอดคล้องกับคำให้การของนายบุญอุทธิพลฯ และนายฉัฐพรหม นุสดี หัวหน้าพรรคกฤษไทยมั่นคง ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ไม่ได้พูดเรื่องการสนับสนุนเงินให้แก่พรรคการเมืองอื่นแต่อย่างใด ส่วนที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ ผู้ได้บังคับบัญชาและเป็นคนสนิทของพลเอก ธรรมรักษ์ มอบเงินให้นางฐิติมา รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อลงแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น นางฐิติมาเป็นบุคคลที่นายสุเทพหึ่งข่มขู่ หลอกลวง จ้างวาน ให้คำมั่นสัญญา เพื่อให้นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อปรักปรำและใส่ร้ายพลเอก ธรรมรักษ์ ซึ่งต่อมานางฐิติมาให้การต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า คำให้การชั้นคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และตามบันทึกที่ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปไตยเป็นไปตามเอกสารที่นายสุเทพจัดเตรียมไว้ให้ โดยนายสุเทพเสนอเงินให้จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จะให้อีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมเสนอตำแหน่ง

ทางการเมืองในพรรคประชาธิปัตย์ รวมทั้งจะให้นางฐิติมาลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในเขตกรุงเทพมหานครด้วย ทำให้การของนางฐิติมาจึงรับฟังไม่ได้

(๔) ประเด็นสรุป ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑
ทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งย่อมจะได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดและ
สามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องจ้างผู้ถูกร้องที่ ๒
หรือผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการได้คะแนนเสียง
ไม่ถึงร้อยละยี่สิบตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒
และผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง และหากมีปัญหาเกี่ยวกับการทำหน้าที่ขององค์กรกรณี
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบ ๕๐๐ คน ก็สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ข้อกล่าวหา
ของผู้ร้องจึงขัดต่อเหตุผลและรับฟังไม่ได้ ประกอบกับมีพยานบุคคลที่เป็นผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๒
และผู้ถูกร้องที่ ๓ ยืนยันในชั้นคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ผู้สมัครของพรรคทั้งสอง
จำนวนมากออกค่าใช้จ่ายเอง เพราะมีความมั่นใจว่าจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในการเลือกตั้งคราวนี้ เนื่องจากพรรคฝ่ายค้านไม่ส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม
๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สอง เรื่องพิจารณาที่ ๒๐/๒๕๔๕ ผู้ร้องยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕
และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒
เป็นพรรคการเมือง มีนายบุญทวีศักดิ์ เป็นหัวหน้าพรรค และมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๕ คน

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะ
นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๖๗
แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อเท็จจริงจากหลักฐาน
ที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เลขาธิการ
พรรคประชาธิปัตย์ ร้องเรียนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า มีการทุจริตในการรับสมัครการเลือกตั้ง
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารของผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดหา
ผู้สมัครรับเลือกตั้งลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้าน
ลงสมัคร เพื่อจะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละ

ยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยการกระทำของกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาเห็นว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการกระทำในฐานะผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และได้แจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐานเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้วเห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานข้อมูลนายทะเบียนพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และออกหนังสือรับรองของหัวหน้าพรรคการเมืองอันเป็นเท็จ ส่งบุคคลที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวันลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกอบมาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ แสดงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องโดยขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีการสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง

ที่ ๒ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงข้อกล่าวหาได้ว่า

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ปรากฏว่า ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อกรรมการการเลือกตั้งทุกคนที่วินิจฉัยชี้ขาด จึงมีผลให้ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคไม่ได้กระทำความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่อย่างใด และนายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักกับนายอมรวิทย์ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมาก่อน อีกทั้งไม่เคยเสนอเงินหรือสิ่งของเพื่อให้เปลี่ยนแปลงข้อมูลรายชื่อสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามที่คำร้องกล่าวอ้าง เนื่องจากวันและเวลาที่ผู้ร้องกล่าวหา นั้น นายบุญทวีศักดิ์อยู่ต่างจังหวัด และไม่มีหลักฐานอื่นใดที่แสดงให้เห็นว่า นายบุญทวีศักดิ์เกี่ยวข้องในการกระทำดังกล่าว ส่วนกรณีการรับเงินจากกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักและไม่เคยรับเงินจากบุคคลดังกล่าว ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ไม่เคยมีการมอบอำนาจให้กับบุคคลใดไปดำเนินการตามที่ถูกร้องกล่าวหาแต่อย่างใด

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

คำร้องที่สาม เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๔๕ ผู้ร้องยื่นคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๕ และคำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นพรรคการเมือง มีนายบุญอุทิศพล เป็นหัวหน้าพรรค และมีคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๗ คน

เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๕ พลตำรวจเอก วาสนา ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๖๗

แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาให้ความว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นายสุเทพ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ร้องเรียนว่ามีการทุจริตในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าจ้างสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นแยกย้ายกันไปจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่เคยมีพรรคฝ่ายค้านลงสมัคร จะได้ไม่ต้องเกิดปัญหาในกรณีที่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น การจัดส่งคนลงสมัครโดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามคำบงการหรือคำสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายสิบเขตเลือกตั้งได้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด มีการปลอมแปลงเอกสารการทำทะเบียนสมาชิกพรรคย้อนหลัง การเข้าไปแก้ไขทะเบียนในฐานข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การกระทำของผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สมคบกับพรรคประชาธิปัตย์ ก้าวหน้า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า การกระทำของนายบุญอุทธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งได้กระทำในฐานะตัวแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นความผิดฐานสนับสนุนผู้สมัครให้กระทำความผิดฐานสมัครรับเลือกตั้งโดยรู้ว่าตนเองไม่มีสิทธิรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบกับมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และเป็นความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานและแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ ตามมาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นการกระทำอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญและเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงแจ้งเรื่องและส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้ร้องดำเนินการตามมาตรา ๖๗ ต่อไป

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้วเห็นว่า การกระทำของนายบุญอุทธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๒ ได้ดำเนินการรับเงินสนับสนุนจากพลเอก ไตรรงค์ หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์ ผู้ช่วยหัวหน้าทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนายทหารผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ธรรมรักษ์ ผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำมาใช้จ่ายในการจัดตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี้ยงที่จะไม่ต้องได้คะแนนเสียงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง และนายบุญฤทธิ์พลหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และนางฐิติมา ร่วมกันจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับสมัครและออกหนังสือรับรองคุณสมบัติเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเกินกว่าเก้าสิบวัน ทั้งนี้ เพื่อช่วยผู้สมัครผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี้ยงที่จะไม่ต้องได้คะแนนเสียงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ (ที่ถูกต้องเป็นมาตรา ๗๔) ย่อมแสดงว่าผู้ถูกร้องที่ ๓ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และกระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ร้องเห็นสมควรยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องโดยขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ มีกำหนดเวลาห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๓ ด้วย

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ดังนี้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อกฎหมาย

๑. คำร้องนี้ไม่มีมูล เนื่องจากศาลปกครองกลางมีคำสั่งเพิกถอนผลการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ แล้วเพราะเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มูลคดี

ที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของพรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายและถูกดำเนินคดี จึงสิ้นไปจะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งนี้มาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้

๒. การกระทำที่ถือเป็นการกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น ต้องกระทำโดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรคมอบหมายให้กระทำการแทน บุคคลที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าไปรับเงินจากผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ใช่กรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๓ และไม่ได้รับมอบหมายจากผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้กระทำการแทนบุคคลดังกล่าว จึงไม่มีอำนาจกระทำการใดแทนพรรค ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของนางฐิติมาและนายพันมิตรเป็นการกระทำส่วนบุคคล ไม่ใช่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของพรรค

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในประเด็นข้อเท็จจริง

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ โดยอาศัยงบประมาณจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามแผนงานโครงการ ปีงบประมาณ ๒๕๕๕ จำนวน ๑,๓๖๐,๑๔๐ บาท โดยประธานที่ประชุมนำเสนอให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ นำเงินที่ได้รับอนุมัติไปสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน ๑๐ คน เป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๕ คน และแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน ส่วนผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคคนอื่น จำนวน ๑๑๖ คน ซึ่งมีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนด ให้รับผิดชอบด้วยตนเองร่วมกับคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ การที่คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงมีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินสนับสนุนจากผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินจำนวน ๑,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น ขอชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับเงินดังกล่าวเลย ส่วนข้อกล่าวหาที่ว่า มีผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๓ บางคน เช่น นายอุทัย นามวงศ์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า รับเงินค่าสมัครและค่าใช้จ่ายจากผู้ถูกร้องที่ ๓ ก็รับฟังไม่ได้ เนื่องจากนายอุทัยเป็นเครือข่ายของพรรคประชาธิปัตย์ในการสร้างสถานการณ์เพื่อล้มการเลือกตั้ง และนายอุทัยเป็นบุคคลมีความรู้ถึงระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศแต่อ้างว่าถูกหลอกให้กระทำความผิด ข้อกล่าวหาคงเป็นเพียงเพื่อโยงความผิดไปถึงผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ถูกดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ ประกอบมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เท่านั้น นอกจากนี้ ที่นางฐิติมาให้การต่อคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ร่วมประชุมการให้สัตยาบันร่วมกับพรรคการเมืองอีก ๑๕ พรรค และเล่าให้ฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะช่วยค่าใช้จ่ายทางการเงินในการส่งผู้สมัครของพรรคการเมืองทุกพรรค พรรคละประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นั้น หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้กล่าวในการประชุมถึงเรื่องงบประมาณที่จะช่วยสนับสนุนในการเลือกตั้งแต่อย่างใด เรื่องที่นางฐิติมาให้การจึงไม่เป็นความจริง และข้อกล่าวหาที่ว่า นายบุญนิธิพล หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงว่า ตามข้อบังคับของผู้ถูกร้องที่ ๓ สมาชิกพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๓ มี ๓ ประเภท ได้แก่ สมาชิกสามัญ สมาชิกกิตติมศักดิ์ และสมาชิกสมทบ ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นผู้สมัครระบบแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และระบบแบ่งเขตเลือกตั้งอีก ๑๒๑ คน รวม ๑๒๖ คน นั้น มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ทุกคน ส่วนใหญ่รับเป็นสมาชิกในการประชุมพรรค ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีใบสมัครสมาชิกของผู้สมัครดังกล่าวเป็นหลักฐาน แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ นั้น ผู้สมัครในนามผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเพียง ๑๐ คน เป็นผู้สมัครในระบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และระบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๕ คน ส่วนอีก ๑๑๖ คน ซึ่งเป็นผู้สมัครในระบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัคร เนื่องจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเห็นว่า ไม่ได้เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ เนื่องจากไม่มีรายชื่อผู้สมัครดังกล่าวในรายงานสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี (แบบ ท.พ. ๖ และ ท.พ. ๗) ของผู้ถูกร้องที่ ๓ ประจำปี ๒๕๔๔ ซึ่งในรายงานดังกล่าวผู้ถูกร้องที่ ๓ รายงานเพียงว่า เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ มีสมาชิกจำนวน ๒๕,๓๐๖ คนในรอบปีที่ผ่านมาคือปี ๒๕๔๔ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวน ๗๐๐ คน และมีสมาชิกลดลงจำนวน ๓๑ คน และมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๒๕,๙๗๕ คน เหตุที่ไม่มียุติรายชื่อผู้สมัครดังกล่าวในรายงานสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปีของผู้ถูกร้องที่ ๓ ประจำปี ๒๕๔๔

เนื่องจากสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๑๒๖ คน นั้น เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ที่รับแทนกัน เป็นการปรับคนใหม่เข้ามาแทนคนเก่าที่ต้องปรับออกไป ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงไม่ได้แจ้งรายชื่อสมาชิกที่ลงสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นสมาชิกเพิ่มหรือลดในรอบปี อันเป็นการดำเนินการตามข้อบังคับของผู้ถูกร้องที่ ๓ ข้อ ๓๕ ในฐานะข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่มีรายชื่อบุคคลดังกล่าวเพราะผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่ได้ส่ง ผู้ถูกร้องที่ ๓ เพียงแต่จัดทำทะเบียนสมาชิกพรรคไว้ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้นการออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญอุทธิพลหรือบุญยารมิกณ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งจึงกระทำไปด้วยความถูกต้องและเป็นจริง

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้คู่กรณีนำพยานบุคคลเข้าเบิกความตั้งแต่วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๐ รวม ๑๔ นัด ซึ่งเป็นพยานฝ่ายผู้ร้อง รวม ๓๖ ปาก เข้าได้สวนรวม ๓ นัด เป็นพยานฝ่ายผู้ถูกร้องที่ ๑ รวม ๓๐ ปาก และพยานฝ่ายผู้ถูกร้องที่ ๒ รวม ๕ ปาก และพยานฝ่ายผู้ถูกร้องที่ ๓ รวม ๒ ปาก เข้าได้สวนรวม ๓ นัด

เมื่อพิจารณาคำร้องและคำร้องเพิ่มเติมของผู้ร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมของผู้ถูกร้องทั้งสามแล้ว มีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องวินิจฉัยก่อน รวมหกประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง ประเด็นที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างเป็นปัญหาข้อกฎหมายว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมิใช่ศาลหรือผู้ใช้อำนาจตุลาการ และมีได้กระทำในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ จึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในทางหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไป เมื่อเกิดการปฏิวัติหรือรัฐประหารยึดอำนาจขึ้น แม้จะเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย แต่หากผู้กระทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารยึดอำนาจได้สำเร็จโดยปราศจากการขัดขวางจากประชาชนในที่สุด หรือประชาชนให้การยอมรับ ก็จะมีผลเป็นการเปลี่ยนคณะรัฐบาล โดยใช้กำลังทหารและหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเครื่องมือบังคับให้รัฐบาลต้องออกไป และทำให้ผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารได้อำนาจรัฐที่เรียกว่า รัฐประหารยึดอำนาจการกระทำนั้น จนกว่าจะมีการให้รัฐธรรมนูญเพื่อจัดองค์กรของรัฐและการปกครองประเทศขึ้นใหม่ ดังนั้น ประกาศหรือคำสั่งของผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารที่ออกมาใช้บังคับตลอดช่วงเวลาที่ยังมีได้มีการให้รัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ หากประกาศหรือคำสั่งเหล่านั้นมีลักษณะเป็นคำสั่งที่มี

ผลเป็นการบังคับทั่วไป ก็จะเป็นประกาศหรือคำสั่งที่เป็นกฎหมาย สำหรับในการที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ใช่ศาล จึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องนั้น เห็นว่า ในประเทศที่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรและรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่กฎหมายอื่นจะขัดหรือแย้งไม่ได้นั้น อำนาจหน้าที่ขององค์กรทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นองค์กรซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองหรือองค์กรอื่นใดที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญย่อมเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งในกรณีขององค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของรัฐธรรมนูญ (Control of constitutional legality) อันเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งในหลายประการที่จะแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้น ๆ มีการปกครองในระบอบนิติรัฐ หรือไม่ รัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้จะกำหนดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของรัฐธรรมนูญที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น บางประเทศอาจเรียกว่า ศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Court) บางประเทศอาจเรียกว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Constitutional Council or Tribunal) แต่องค์กรเหล่านี้จะมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยว่ากฎหมายหรือบทบัญญัติของกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ รวมทั้งอำนาจหน้าที่อย่างอื่น ซึ่งจะกำหนดไว้โดยแจ้งชัด เช่น การวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญหรือการวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภาหรือรัฐมนตรี สำหรับประเทศไทยหากไม่นับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เพียงฉบับเดียวแล้ว บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของเราในทุกฉบับที่กำหนดเกี่ยวกับองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของรัฐธรรมนูญและอำนาจหน้าที่อื่นที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง จะเรียกว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และมีอำนาจหน้าที่ในลักษณะเดียวกันทั้งสิ้น ดังนั้น เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้น ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนห้าคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวนสองคน เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ และกำหนดไว้ในมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ว่า บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่าการใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นในมาตรา ๓๕ วรรคสี่ ยังบัญญัติว่า บรรดาพรรคคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ให้โอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเช่นนี้แล้ว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอย่างชัดแจ้ง ปัญหาไม่ได้อยู่ที่อำนาจตามรัฐธรรมนูญที่มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวจะเรียกชื่อว่าเป็นศาลหรือไม่แต่อย่างใด การทำหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตั้งแต่องค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาและตุลาการศาลปกครองสูงสุด จากศาลยุติธรรมและศาลปกครองที่มีความเป็นอิสระและมีระเบียบวิธีพิจารณาคดีที่เป็นระบบสอดคล้องกับหลักนิติรัฐทุกประการ

ประเด็นที่สอง ในประเด็นที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผู้ยื่นหนังสือร้องเรียนไม่ได้รู้เห็นการกระทำ จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามข้อ ๓ ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีนี้ กับทั้งการสืบสวนสอบสวนของคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงก็ไม่ชอบด้วยระเบียบ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง และมีปัญหาว่าการวินิจฉัยชี้ขาดของนายทะเบียนพรรคการเมืองชอบด้วยมาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่ นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคของผู้ถูกร้องทั้งสามนั้นเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็นอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งตามกฎหมายเป็นบุคคลเดียวกับประธานกรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรณีนี้อำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองดังกล่าวจึงไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพราะนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จริงอยู่ตามมาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แต่จะต้องเข้าใจว่า ระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะออกมาใช้บังคับได้หรือไม่ เพียงใด นั้น ย่อมสุดแล้วแต่เนื้อหาของบทบัญญัติกฎหมายแต่ละฉบับเหล่านั้นว่ากำหนดไว้อย่างไร ซึ่งกรณีของมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ว่าด้วยเรื่องคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง นั้น มีขั้นตอนในการดำเนินการเป็นการเฉพาะของนายทะเบียนพรรคการเมือง กล่าวคือเมื่อความปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใดต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๖๖ ก็ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน ซึ่งในกรณีนี้นายทะเบียนพรรคการเมืองก็ย่อมมีอำนาจที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อพิจารณาในการเสนอเรื่องต่ออัยการสูงสุดที่จะให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น อันเป็นอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยแท้ จึงไม่มีกรณีที่จะต้องนำระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน ฯ ดังกล่าว มาใช้กับการทำหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมือง และโดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงไม่มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่านายสุเทพ เป็นผู้เสียหายตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่อย่างใด และเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องที่อ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ น่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะไม่ได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานในชั้นของอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน ฯ หรือนายทะเบียนนั้น เห็นว่า การดำเนินการตามมาตรา ๖๗ จนถึงขั้นที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้นั้น กฎหมายจะกำหนดขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นลำดับ ตามมาตรา ๖๗ ประกอบกับมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งหลังจากนายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาเห็นว่า พรรคการเมืองใดมีการกระทำตามมาตรา ๖๖ ก็จะแจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐาน หากผู้ร้องเห็นสมควรก็จะต้องยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองต่อไป อันเป็นไปตามระเบียบวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ การอ้างระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน ฯ ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งออกตามความในมาตรา ๑๐ (๖) และ (๗) และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่ใช่หน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองในการดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แต่อย่างใด และนอกจากนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งของนายทะเบียนพรรคการเมือง และผู้ร้องในเรื่องนี้ก็ได้มีการแต่งตั้ง

คณะบุคคลหรือที่เรียกว่าคณะอนุกรรมการ ให้ช่วยทำหน้าที่พิจารณาก่อนการตั้งการตามหน้าที่ของตนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จนถึงการพิจารณาของศาลหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในที่สุด อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความเป็นธรรมอย่างเหมาะสมถูกต้อง จึงไม่มีเหตุผลใดที่จะกล่าวอ้างว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นไปตามกฎหมาย การที่จะอ้างว่ากระบวนการดำเนินการดังกล่าวไม่ถูกต้อง จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นที่สาม ในประเด็นข้อกฎหมายที่สำคัญที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างว่า การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ตามประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ ผู้ร้องจะอ้างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ และการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นก็ไม่เป็นความผิดอีกต่อไป เหตุแห่งการยุบพรรคย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย และการกระทำที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถูกกล่าวหาในส่วนซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ย่อมไม่เป็นความผิดต่อไป นั้น

ในประเด็นนี้ พิจารณาเห็นว่า ปัญหาที่ว่าเมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะมีผลอย่างไรกับกฎหมายอื่นทั้งหลายที่ใช้บังคับอยู่นั้น ในเรื่องนี้ โดยหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปที่เป็นที่ยอมรับและปฏิบัติกันทั้งหลายในประเทศ เห็นว่า กฎหมายบางฉบับที่มีความสำคัญอย่างมาก และเกี่ยวข้องโดยตรงกับรัฐธรรมนูญย่อมจะต้องสิ้นสุดไปพร้อมกับการยกเลิกรัฐธรรมนูญด้วย ส่วนกฎหมายธรรมดาทั่วไปอย่างอื่นจะยังคงมีผลบังคับใช้ได้ต่อไป เพื่อเป็นเครื่องมือของรัฐในการดำเนินการบริหารประเทศให้เป็นไปตามปกติเพื่อความสงบสุขของแผ่นดิน แต่ในขณะเดียวกันก็มีแนวความคิดในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปอีกด้านหนึ่งที่ถือว่าการปฏิวัติหรือรัฐประหารมีผลเป็นการยกเลิกเฉพาะรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อกฎหมายลำดับที่ต่ำกว่าทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งได้ตรารขึ้นจากอำนาจของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่มีผลสมบูรณ์แล้ว และในแนวความคิดดังกล่าว ในประการหลังนี้จะสอดคล้องกับสิ่งที่อาจเรียกได้ว่าเป็นประเพณีปฏิบัติที่เกิดจากรัฐธรรมนูญของไทย ที่ผ่านมาโดยตลอดก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ คือ เมื่อมีการปฏิวัติ

หรือรัฐประหารยึดอำนาจ และยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่แล้ว หากคณะผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารที่ยึดอำนาจ ประสงค์จะให้มีการยกเลิกในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายอื่นใด ก็จะประกาศยกเลิกกฎหมายนั้น ๆ ให้ปรากฏโดยชัดแจ้ง อย่างเช่นประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๘ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ และอีกหลายครั้งต่อมา จะประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ที่ใช้บังคับอยู่ ซึ่งเป็นการยอมรับหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปที่ว่า การประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยการปฏิวัติ หรือรัฐประหารจะไม่มีผลเป็นการยกเลิกกฎหมายทั่วไปอย่างอื่น หากผู้ทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารประสงค์จะให้มิโดยยกเลิกกฎหมายใดก็จะต้องประกาศให้ยกเลิกกฎหมายนั้น โดยชัดเจน แม้ว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จะได้นำหลักการในเรื่องกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญอย่างมากและเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญโดยตรงมากำหนดขึ้นไว้ ซึ่งอาจทำให้เห็นว่า หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปของประเทศคงจะหันไปยอมรับแนวความคิดแรกที่ว่าเมื่อประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแล้ว ไม่เฉพาะรัฐธรรมนูญเท่านั้น ที่สิ้นผลหากแต่ยังรวมถึงกฎหมายบางฉบับที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องโดยตรงกับรัฐธรรมนูญอีกด้วย แต่เมื่อได้พิจารณาลักษณะของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้นำมาบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หาได้ปฏิบัติให้มีลักษณะเช่นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญของต่างประเทศไม่ เพราะกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่จะเรียกว่าเป็นกฎหมายที่มีหลักการสำคัญเกี่ยวข้องโดยตรงกับรัฐธรรมนูญ โดยทั่วไปจะมีสิ่งที่สำคัญอย่างน้อยอีกหลายประการ เช่น จะกำหนดให้เห็นว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีฐานะที่สูงกว่ากฎหมายธรรมดาทั่วไป (แต่ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ) รวมทั้งมีวิธีการร่างและแก้ไขกฎหมายนั้นยากกว่าการร่างและแก้ไขกฎหมายธรรมดาทั่วไป ซึ่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งหลายตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ หาได้มีลักษณะเช่นที่กล่าวไม่ ดังนั้น เมื่อคำนึงถึงธรรมเนียมปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของไทยที่ใช้กันมาตลอดก่อนหน้านี้แล้ว ตุลาการรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่า ตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทย การประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยคณะปฏิวัติ ๗ ครั้งนี้ จึงมิได้มีผลเป็นการยกเลิกกฎหมายอื่นทั้งหลาย ไม่ว่ากฎหมายเหล่านั้นจะเรียกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือไม่ ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งมีสถานะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติทั่วไป จึงยังมีผลใช้บังคับอยู่ตลอดไป ส่วนการที่ปรากฏว่าในช่วงเวลาที่อยู่ในระหว่างการปฏิวัติหรือ

รัฐประหารของคณะปฏิรูป ฯ จะได้มีประกาศของคณะปฏิรูป ฯ ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ กำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอื่น ๆ มีผลใช้บังคับหรือแม้มีคำชี้แจงจากสำนักเลขาธิการคณะปฏิรูป ฯ ก็เป็นเพียงการยืนยันการมีผลใช้บังคับของกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง เพื่อไม่ให้มีปัญหาเข้าใจผิดสำหรับคนที่อาจมองว่าเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ มิได้มีผลในทางกฎหมายที่ทำให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง หรือกฎหมายเลือกตั้ง ฯ ที่ประกาศคณะปฏิรูป ฯ มิได้กล่าวถึง มีผลเปลี่ยนแปลงไปจากหลักกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างใด ข้ออ้างของผู้ร้องที่ว่าไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ผู้ร้องจะอ้างเพื่อขอยุบพรรคผู้ร้องที่ ๑ หรือการกระทำอันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ล้วนผลใช้บังคับ จึงไม่อาจรับฟังได้

ประเด็นที่สี่ ผู้ร้องที่ ๑ แก่ข้อกล่าวหาว่า มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดการกระทำของพรรคการเมืองที่อาจถูกยุบไว้ถึง ๔ เหตุ ซึ่งมีเพียงเหตุตามมาตรา ๖๖ (๑) เท่านั้น ที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง ส่วนสาเหตุตามมาตรา ๖๖ (๒) (๓) และ (๔) เป็นการกำหนดเกินเลยไปจากรัฐธรรมนูญ ทั้งเกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง

ในประเด็นนี้ พิจารณาเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งบัญญัติว่านอกจากหลักกฎหมายในเรื่องพรรคการเมืองที่กำหนดอยู่ในรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ที่จะตราขึ้นนั้นอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) การจัดตั้งพรรคการเมือง.....ฯลฯ (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง และ (๓) การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง.....ฯลฯ ดังนั้น การบัญญัติเหตุที่พรรคการเมืองอาจถูกยุบตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นรายละเอียดที่เกิดจากสาระสำคัญที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ ให้อำนาจกับฝ่ายนิติบัญญัติที่จะออก

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรายละเอียดในเรื่องการจัดตั้งพรรคการเมือง การดำเนินการหลังจากการจัดตั้งพรรคการเมือง รวมถึงถึงการเลิกพรรคการเมือง ซึ่งโดยบทบัญญัติในเรื่องนี้ จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การเลิกพรรคการเมืองนั้น ย่อมรวมถึงการเลิกหรือยุบพรรคการเมือง ด้วยการกำหนดขึ้นโดยอาศัยอำนาจที่รัฐธรรมนูญให้ไว้โดยชัดเจน จึงไม่ถือว่าเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเกินหรือนอกเหนือไปจากรัฐธรรมนูญตราบทที่ไม่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวเพื่อการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น และคงปฏิเสธไม่ได้ว่า หากการดำเนินการของพรรคการเมืองเป็นไปในลักษณะที่จะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พรรคการเมืองเช่นนั้นคงไม่ใช่สิ่งที่รัฐธรรมนูญไม่ว่าของประเทศใดเห็นว่าเป็นสิ่งที่พึงจะอนุญาตให้กระทำได้อย่างแน่นอน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองดังกล่าวจึงสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงมิใช่บทบัญญัติที่เกินความจำเป็น และไม่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด บทบัญญัติดังกล่าว จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ พึงไม่ขึ้น

ส่วนข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ เกี่ยวกับมาตรา ๒๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ว่า มาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง คือ เสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ไม่ได้ระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง นั้น เป็นข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งในเรื่องนี้ความในมาตรา ๒๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้สิทธิเฉพาะแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี เท่านั้นที่จะโต้แย้งและต้องโต้แย้งในขณะที่กฎหมายนั้นยังเป็นเพียงร่างกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว แต่นายกรัฐมนตรี

ยังไม่ได้ให้นำร่างกฎหมายนั้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยเท่านั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หาได้ให้สิทธิผู้ร้องที่ ๑ ที่จะโต้แย้งในเรื่องดังกล่าวได้ไม่ ข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องที่ ๑ จึงรับฟังไม่ได้

ประเด็นที่ห้า ที่ว่า หลักเกณฑ์การดำเนินการมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ร้องมีอำนาจเพียงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการ “ให้เลิกการกระทำดังกล่าว” ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาจสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ การที่มาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้ทันที ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หลักเกณฑ์การดำเนินการตามมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงน่าจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ในประเด็นนี้ พิจารณาเห็นว่า ตามมาตรา ๖๗ วรรคสองและวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังกล่าวย่อมเข้าใจได้เช่นที่คนธรรมดาทั่วไปจะพึงเข้าใจว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเห็นว่ามีกรกระทำอันเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๗ วรรคสาม ได้ทันที มิใช่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำสั่งให้พรรคการเมืองเลิกกระทำการตามวรรคสองก่อน ต่อเมื่อ

พรรคการเมืองไม่เลิกกระทำการ ศาลรัฐธรรมนูญจึงจะสั่งให้ยุบพรรคการเมืองได้ การใช้และตีความบทบัญญัติของกฎหมายจะต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในกฎหมาย มิใช่มุ่งแปลถ้อยคำโดยไม่คำนึงถึงความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้อ้างไม่ขึ้น

ในประเด็นที่หก ที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ กล่าวอ้างว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และศาลปกครองกลางมีประกาศให้ยกเลิกเพิกถอนแล้ว ดังนั้นจะนำเหตุที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ย่อมไม่ได้ นั้น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวถูกยกเลิกไปแล้ว เป็นเรื่องพิพาทในทางคดีปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ส่วนการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่เป็นประเด็นข้อพิพาทในครั้งนี้ เป็นเรื่องของผู้ถูกร้องที่ ๓ ถูกกล่าวหาว่ากระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งเป็นกรณีฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นเหตุอันอาจถูกยุบพรรค จึงเป็นคนละกรณี แม้จะมีส่วนในการกระทำเกี่ยวข้องกันอยู่ก็ตาม คำวินิจฉัยของศาลปกครองจึงไม่ผูกพันในคดีนี้ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้จึงไม่อาจรับฟังได้เช่นกัน

ประเด็นตามคำร้องทั้งสามที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาอันอาจมีคำสั่งให้ยุบพรรคตามคำร้องหรือไม่

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ซึ่งเป็นอดีตพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประกาศไม่ส่งผู้สมัครของพรรคสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงมีพรรคการเมืองพรรคใหญ่ที่เคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงพรรคเดียวคือผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีพรรคการเมืองขนาดเล็กหลายพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค พลเอก ชรรmgrักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรองหัวหน้าพรรค และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เป็นรองเลขาธิการพรรค พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีนายบุญอิตพิล หรือบุญบารมีภณ

ชินราช เป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งแต่ละพรรคดังกล่าวได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยที่ มาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๕๐๐ คน โดยเป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตามมาตรา ๕๘ จำนวน ๑๐๐ คน และสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ จำนวน ๔๐๐ คน และมาตรา ๑๐๓ (๔) ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไว้ประการหนึ่งว่า เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน นอกจากนั้น มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติว่า ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง และวรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวตามวรรคหนึ่งและได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น และมาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติว่า ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก นอกจากนั้น จากข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามเอกสารหมายเลข ๓๑๑ หน้า ๓๕ ตาราง จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แสดงจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่าง ๆ ปรากฏว่า การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔๐๐ คน ๑ คน และ ๔ คน ตามลำดับ ส่วนพรรคชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ และ พรรคมหาชน ส่งผู้สมัคร ๒๖๕ คน ๓๕๕ คน และ ๓๐๑ คน ตามลำดับ แต่การเลือกตั้งเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ ปรากฏตามสรุปผลการประกาศรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เอกสารหมายเลข ร.๕๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔๐๐ คน ๓๑ คน และ ๑๒๑ คน ตามลำดับ ส่วนพรรคชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคมหาชน ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

คดีมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ รวมหกประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง หรือไม่

ประเด็นที่สอง พลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ได้ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์และนายสุขสันต์ในประเด็นที่หนึ่ง และร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ประเด็นที่สาม พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนของพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

ประเด็นที่สี่ นายบุญอิตธิพล ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ร่วมกับพวกจัดทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่ และพลเอก ชรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ได้ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญอิตธิพลกับพวกดังกล่าวหรือไม่

ประเด็นที่ห้า การกระทำตามคำร้องทั้งสามเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม หรือไม่

ประเด็นที่หก การกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เป็นเหตุอันอาจมีคำสั่งให้ยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ตามคำร้องได้หรือไม่

ในประเด็นที่หนึ่ง ที่ว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นที่ใจให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า เมื่อต้นเดือนมีนาคม ๒๕๔๕ นายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานการเลือกตั้งงานคอมพิวเตอร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้เปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตาม ท.พ.๖ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเมื่อปลายเดือนมกราคม ๒๕๔๕ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย โดยการนำชื่อ ชื่อสกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หลายคนซึ่งเป็นสมาชิกพรรคติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน ลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แทนชื่อ ชื่อสกุล และเลขประจำตัวประชาชนของผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันเกินเก้าสิบวัน โดยใช้หมายเลขสมาชิกพรรค และวันเดือนปีที่รับสมัครเป็นสมาชิกพรรคของสมาชิกเดิมดังกล่าว ต่อมา นายอมรวิทย์ยอมรับว่าได้กระทำการดังกล่าวจริง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นายอมรวิทย์ตามมาตรา ๒๖๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตามมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ตามหนังสือ ค่วนที่ ๓๓๐๑/๑๕๐๖ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕

มีปัญหาที่ต้องพิจารณาก่อนว่า นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา กระทำการดังกล่าว หรือไม่

ตามทางได้สวนนายอมรวิทย์เบิกความประกอบถ้อยคำที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ว่า เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์โทรศัพท์ติดต่อขอพบพยานนอกสำนักงานหลายครั้ง หลังจากนั้นพยานได้พบกับนายบุญทวีศักดิ์ รวม ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรก ที่ร้านค้าแถวรามคำแหง ซึ่งนายบุญทวีศักดิ์บอกพยานว่าขอเปลี่ยนข้อมูลรายชื่อสมาชิกพรรคคนหนึ่งออกโดยจะเอาชื่อ

ผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งไว้แทนในระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งพยานบอกว่าต้องหารื้อเพื่อนก่อนและพยานได้หารื้อกับนางภัทรลภา หรือเลียม พงษ์อุทธา โดยนางภัทรลภาบอกว่าทำได้ตามขั้นตอนการแก้ไขข้อมูล ครั้งที่สอง บริเวณแยกลำสาดี ในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เมื่อเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ซึ่งนายบุญทวีศักดิ์ได้นำแผ่นซีดี กับ ท.พ.๖ ของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๓๔ แผ่น ให้พยานเพื่อนำไปลงในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองพร้อมกับให้เงินค่าตอบแทน ๓๐,๐๐๐ บาท โดยใส่ในกระเป๋าเสื้อของพยานการที่นายอมรวิทย์ได้พบนายบุญทวีศักดิ์ครั้งแรกขอเปลี่ยนข้อมูลสมาชิกพรรคซึ่งพยานบอกต้องหารื้อเพื่อนก่อน ต่อมาได้พบอีกโดยนายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นซีดีและ ท.พ.๖ เพื่อนำไปเปลี่ยนในฐานข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมืองและเป็นการนัดพบโดยลำพังในเวลาวิกาลนอกสำนักงาน จึงเชื่อได้ว่านายอมรวิทย์จัดจ่านายบุญทวีศักดิ์ได้ ทั้งสิ่งนี้นายอมรวิทย์กระทำเป็นผลร้ายต่อตนเองประกอบด้วยนางภัทรลภา เบิกความรับรองว่านายอมรวิทย์เคยมาปรึกษาเรื่องที่นายบุญทวีศักดิ์ขอเปลี่ยนชื่อสมาชิกพรรคการเมืองจริง จึงไม่มีข้อสงสัยว่านายอมรวิทย์จะให้ร้ายหรือปรักปรำนายบุญทวีศักดิ์ ถ้อยคำของนายอมรวิทย์จึงมีน้ำหนักรับฟังได้ อีกทั้งมีนายสาย์ณห์ เจียมสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาฝ้าย ตำบลทุ่งไส อำเภอลือชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช เบิกความว่า เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานไปที่โรงแรมกานต์มณีได้พบนายบุญทวีศักดิ์ และสมัครลงรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยพรรคนัดให้มารับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคในวันรุ่งขึ้น วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานจึงไปที่โรงแรมกานต์มณีอีก แต่หนังสือรับรองยังไม่เรียบร้อย นายสุขสันต์ขอร้องให้พยานช่วยนำรายชื่อที่คัดไว้แล้วลงพิมพ์ในคอมพิวเตอร์แล้วพิมพ์บัญชีรายชื่อดังกล่าวออกมานำไปให้นายสมยศ สัมเขียวหวาน ตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับนายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ที่ให้ถ้อยคำยืนยันภาพถ่ายของนายบุญทวีศักดิ์ว่า นายบุญทวีศักดิ์อยู่ในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ และร่วมกับนายสุขสันต์จัดทำเอกสารการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และถ้อยคำของนางรัตนา เกษรินทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี ที่ยืนยันรูปถ่ายนายบุญทวีศักดิ์ว่าเป็นผู้ที่พักค้างคืนที่โรงแรมกานต์มณีจริง ทั้งนายสาย์ณห์ นายอานนท์ และนางรัตนา ถือว่าเป็นพยานคนกลาง จึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ผู้ร้องยังมีนายสุขสันต์ ชัยเทศ มาเบิกความเป็นพยานรับรองว่า ในคืนวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ได้นำแผ่นดิสก์ข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาแก้ไขภายในห้องพักหมายเลข ๒๐๓ ของโรงแรมกานต์มณี และพยานมอบให้นายสาย์ณห์เป็นผู้แก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับ

ถ้อยคำของนายอมรวิทย์ที่ยืนยันว่า เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา นายบุญทวีศักดิ์ นำแผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มาให้พยานนำไปลงแทนข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในคอมพิวเตอร์ระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แม้รายละเอียดเรื่องเวลาจะแตกต่างจากถ้อยคำของนายสุขสันต์ที่ระบุว่านายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นซีดีไปให้นายอมรวิทย์ ในคืนวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๐๒.๐๐ นาฬิกา แต่ปรากฏข้อเท็จจริงตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ปี ๒๕๔๘ ที่มีอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามเอกสารหมายเลข ร.๑๓๕ ว่ามีเอกสารหลักฐาน ท.พ.๖ และแผ่นซีดีที่บันทึกข้อมูลพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำส่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน ๒ ชุด และจากการตรวจสอบข้อมูลที่อยู่ในแผ่นซีดีทั้ง ๒ ชุด ปรากฏว่าซีดีข้อมูลชุดที่ ๑ บันทึกข้อมูลไว้เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และซีดีข้อมูลชุดที่ ๒ บันทึกข้อมูลไว้เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และจากการเปรียบเทียบข้อมูลที่มีอยู่ในแผ่นซีดีทั้ง ๒ ชุด ปรากฏว่ามีข้อมูลที่ไม่ตรงกัน โดยเฉพาะหมายเลขสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๖๑ รายการ ที่หมายเลขสมาชิกพรรคคงเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลภายใน คือ หมายเลขประจำตัวประชาชน ชื่อ และนามสกุล รายชื่อของสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งตรงกับวิธีการตัดต่อเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เกิดขึ้นตามคำให้การของนายสุขสันต์ การที่มีแผ่นซีดีข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประจำปี ๒๕๔๘ อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งถึง ๒ ชุด จึงเชื่อว่า นายบุญทวีศักดิ์นำแผ่นซีดีข้อมูลที่เก็บไว้ที่สำนักงานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปให้แก้ไขที่โรงแรมกานต์มณี โดยนายสุขสันต์เบิกความว่า คอมพิวเตอร์ที่ใช้เปลี่ยนข้อมูลรายชื่อสมาชิกรายนั้น นายบุญทวีศักดิ์ได้นำมาจากบ้านของนายบุญทวีศักดิ์ และสอดคล้องกับถ้อยคำของนางรัตนา เกษรินทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี และนายอานนท์ หิรัญศิริ พนักงานโรงแรมกานต์มณี ที่ให้ถ้อยคำว่า คอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ที่ใช้ในห้องพักหมายเลข ๒๐๑ เป็นของผู้พักนำมาเอง ส่วนที่นายอมรวิทย์ให้ถ้อยคำว่าได้รับเงินจากนายบุญทวีศักดิ์จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท แต่นายสุขสันต์ให้ถ้อยคำว่าก่อนนายบุญทวีศักดิ์ไปรับแผ่นซีดีได้ให้เงินค่าใช้จ่ายไป ๕๐,๐๐๐ บาท จึงน่าจะเชื่อว่าเป็นเงินอีก ๒๐,๐๐๐ บาท นายบุญทวีศักดิ์เก็บไว้เสียเอง นอกจากนั้น นายสุขสันต์ยังเบิกความยืนยันว่า หลังจากนำรายชื่อผู้สมัครไปส่งไปแทนชื่อสมาชิกเดิมในแผ่นซีดีแล้วนายบุญทวีศักดิ์บอกให้พยานตรวจสอบว่ามีใครตกหล่นซึ่งพยานไล่ตามรายชื่อดูแล้วเห็นว่าเรียบร้อย จึงให้พิมพ์ ท.พ.๖ ฉบับใหม่ออกมาและนายบุญทวีศักดิ์

ได้ลงชื่อใน ท.พ.๖ ฉบับใหม่ แล้วนำไปคืนให้เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพร้อมแผ่นซีดีที่แก้ไขแล้ว

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ อ้างว่า นายบุญทวีศักดิ์ไม่เคยรู้จักหรือเสนองเงินให้แก่นายอมรวิทย์ โดยในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายบุญทวีศักดิ์ไปติดต่อขอเช่ารถเพื่อใช้หาเสียงเลือกตั้งอยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ กับนายประพัฒน์ เพชรทอง เลขานุการพรรค และนายอเนก จันทร์สนธิ เภรณุกิจพรรค แล้วพักค้างคืนที่บ้านของนายประพัฒน์ โดยอ้างหลักฐานการเช่า โดยมีนายประพัฒน์กับนายอเนก มาเป็นพยานเบิกความนั้น เห็นว่า พยานผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสองเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยตรง มิใช่พยานคนกลาง และหลักฐานการเช่าก็สามารถทำย้อนหลังได้ จึงไม่น่าให้นักหักล้างพยานหลักฐานของผู้ร้อง ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จริง

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค อันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครนำไปใช้เป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่ นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๓๗ ประกอบกับเบิกความในชั้นได้สวนว่า นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ นายชวการ โตสวัสดิ์ พันตำรวจตรี เสี่ยงยม สาราญรัตน์ นายอำนาจ รอดช่วย นายดิเรก หนูสาย นายวิรัตน์ ตรีโชติ นายประยูร พูลจันทร์ ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ล้วนเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ถึงเก้าสิบวันโดยการแก้ไขข้อมูลสมาชิกพรรคในแผ่นซีดีทั้งสิ้น ปรากฏตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ท้ายเอกสารหมายเลข ร.๑๐ ซึ่งสอดคล้องกับรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นซีดีทั้ง ๒ แผ่น ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เปรียบเทียบเฉพาะหมายเลขสมาชิกเหมือนกันแต่ชื่อสมาชิกต่างกัน ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๕๗ ปรากฏว่า มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๖๑ คน โดยใช้หมายเลขสมาชิกพรรค และวันเดือนปีที่รับสมัครเป็นสมาชิกพรรคของสมาชิกเดิม และมีรายชื่อของผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ปรากฏอยู่แทนทั้ง ๖๑ คน และตามรายงานการตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ปรากฏว่า นายชวการ เป็นผู้สมัครเขต ๒๕ กรุงเทพมหานคร นายชารัตน์ มณีศรี

เป็นผู้สมัครเขต ๔ จังหวัดตรัง นายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ เป็นผู้สมัครเขต ๑ กรุงเทพมหานคร นายดิเรก หนูสาย เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายอำนาจ รอดช่วย เป็นผู้สมัครเขต ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายวิรัตน์ ตรีโชติ เป็นผู้สมัครเขต ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช และ นายปฏิพัฒน์ เกียรติธีรชัย เป็นผู้สมัครเขต ๑ จังหวัดตรัง โดยนายสมบุรณ์ จิตตั้งสมบุรณ์ เบิกความรับรองว่า พยานเพียงสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่ นายบุญทวีศักดิ์ได้ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้พยานโดยระบุว่าพยานเป็นสมาชิกพรรค เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๘ โดยนายบุญทวีศักดิ์ยืนยันว่า หนังสือรับรองดังกล่าวนำไปสมัครรับเลือกตั้งได้ แม้ว่านายชาร์ตันจะได้เบิกความว่าพยานสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘ นายวิรัตน์เบิกความว่าสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๘ นายดิเรกเบิกความว่า กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ประมาณ วันที่ ๒๐ หรือวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นายอำนาจให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ได้กรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ รวมทั้ง นายปฏิพัฒน์ให้ถ้อยคำว่าเป็นสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ แต่พยานเหล่านี้ต่างยอมรับว่าถูกศาลฎีกามีคำสั่งเพิกถอนสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเดียวกันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากแผ่นซีดีทั้ง ๒ แผ่น ที่อยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามเอกสารหมายเลข ร.๑๕๗ ถ้อยคำของนายชาร์ตัน นายวิรัตน์ นายดิเรก นายอำนาจ และนายปฏิพัฒน์ ดังกล่าว จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์ เบิกความอ้างว่า พยานได้มอบหมายให้นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ รับผิดชอบหาผู้สมัคร และพยานลงลายมือชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค (แบบ ส.ส. ๑๘/ข๒) ที่ยังไม่ได้กรอกข้อความแล้วมอบให้นายสุขสันต์ไปกรอกข้อความสมาชิกผู้มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้งเอง โดยพยานมิได้รู้เห็นกับการกระทำของนายสุขสันต์ดังกล่าว แต่ปรากฏว่า หนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของนายบุญทวีศักดิ์ที่ออกให้แก่ นายวิรัตน์ นายดิเรก และ นายอำนาจ ล้วนเป็นตัวพิมพ์ที่พิมพ์ออกมาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่มีช่องว่างให้กรอกข้อความ ส่วนที่ออกหนังสือรับรองให้แก่ นายปฏิพัฒน์ ซึ่งมีช่องให้กรอกข้อความ นายปฏิพัฒน์เบิกความยืนยันว่า นายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้นำหนังสือรับรองดังกล่าวมาให้พยานที่จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕

เนื่องจากมีข้อความผิดพลาด คำเบิกความของนายบุญทวีศักดิ์จึงไม่มีน้ำหนักหักล้างพยานหลักฐานดังกล่าวได้ ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค อันเป็นเท็จให้แก่ผู้สมัครดังกล่าวเพื่อให้นำไปเป็นหลักฐานการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งของจังหวัดต่าง ๆ โดยรู้อยู่แล้วว่าผู้สมัครดังกล่าวมิได้เป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามความในมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ประเด็นที่สอง พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ร่วมกันสนับสนุนการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ และนายสุขสันต์ในประเด็นที่หนึ่ง และร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่

เห็นว่า นายชวการ โตสวัสดิ์ และนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นพยานสำคัญ ซึ่งเบิกความสอดคล้องกับบันทึกถ้อยคำของพยานทั้งสองที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง ตามเอกสารหมายเลข ร.๓๖ และ ร.๓๗ กับบันทึกข้อเท็จจริงที่ให้ไว้แก่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารแนบท้ายหมายเลข ร.๑๐ โดยได้ความจากคำให้การของนายชวการว่า เมื่อวันที่ ๒๖ หรือ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายยุทธพงศ์ หรือพงษ์ศรี ศิวาโมกษ์ นัดพบพยานที่ร้านอาหารริมถนนนนทบุรีใต้ใหม่ ระหว่างพูดคุยกัน มีโทรศัพท์มาหานายยุทธพงษ์จับใจความได้ว่าให้หาพรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อแก้ปัญหาผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่จะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้ง นายยุทธพงษ์จึงถามพยานว่าพยานทำได้หรือไม่ ต้องการหลายพรรค โดยมีค่าใช้จ่ายให้ผู้สมัครรายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท พยานจึงโทรศัพท์ถึงนายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งรู้จักสนิทสนมกัน เพื่อให้ประสานหาพรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง สักครู่ นายสุขสันต์โทรศัพท์กลับมาแจ้งว่าประสานได้สี่พรรค คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคชมมาธิปไตย พรรคกฤษไทยมั่นคง และพรรคเกษตรกรไทย นายยุทธพงษ์จึงโทรศัพท์กลับไปบอกนายทวี แต่ภายหลังประสานได้เพียงสามพรรคคือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคชมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง ต่อมาวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะที่พยานจะเดินทางขึ้นเครื่องบินจากอำเภอ

หาดใหญ่กลับกรุงเทพมหานคร นายยุทธพงษ์โทรศัพท์แจ้งพยานว่า “นาย” ต้องการพบตัวด่วน พยานจึงบอกนายยุทธพงษ์ว่าอยู่ที่อำเภอหาดใหญ่กำลังกลับกรุงเทพมหานคร นายยุทธพงษ์จึงบอกว่าเมื่อถึงกรุงเทพฯ แล้วให้ไปพบกันที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ พยานจึงไปพบนายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัย หรือตั๋ย จุลพัฒน์ ที่ร้านอาหารตามสั่งหน้าทางเข้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อรอเวลาเข้าพบพลเอก ชรรมรัมย์ เนื่องจากติดประชุมพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พยานได้รับการแนะนำจากนายยุทธพงษ์ว่า นายทวีเป็นคนสนิทของพลเอก ชรรมรัมย์ ที่จะพาเข้าพบพลเอก ชรรมรัมย์ รอจนถึงเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ นาฬิกา นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย จึงพาพยานขึ้นลิฟต์ไปที่ชั้นบนของสำนักงานผู้ถูกร้องที่ ๑ และนั่งรอในห้องประชุมของประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน ซึ่งอยู่ติดกับห้องทำงานของพลเอก ชรรมรัมย์ ระหว่างที่รอพยานโทรศัพท์สอบถามรายชื่อผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของสามพรรคจากนายสุขสันต์และจตุ ไร่ รอประมาณครึ่งชั่วโมง พลเอก ชรรมรัมย์ และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล เดินเข้ามาในห้องประชุมดังกล่าว แล้วพลเอก ชรรมรัมย์ ถามนายทวีว่าได้หรือไม่ นายทวีตอบว่าได้สามพรรค พยานจึงยื่นรายชื่อที่พยานรับแจ้งทางโทรศัพท์จากนายสุขสันต์ให้พลเอก ชรรมรัมย์ คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคชมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง พลเอก ชรรมรัมย์ ดูรายชื่อแล้วได้ถามถึงการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยเฉพาะพื้นที่พรรคฝ่ายค้านทั้งสามพรรค คือ ๑๔ จังหวัดภาคใต้ สุพรรณบุรี อ่างทอง และสระแก้ว เมื่อพยานรับปาก พลเอก ชรรมรัมย์ จึงสอบถามกรณีผู้สมัครที่เป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันจะทำอย่างไร พยานตอบว่าจะใช้วิธีที่เรียกว่า ตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งนายสุขสันต์เคยแจ้งวิธีการไว้ต่อพยาน โดยวิธีถอดชื่อและที่อยู่ของสมาชิกพรรคบางคนที่เป็นสมาชิกพรรคครบเก้าสิบวันออกจากบัญชีรายชื่อสมาชิกพรรค แล้วนำชื่อผู้ที่พรรคจะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งแต่ยังเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันใส่แทนที่ โดยคงหมายเลขสมาชิกและวันที่สมัครสมาชิกพรรคเดิมไว้ ให้มีลักษณะการจัดกระจายไม่เรียงลำดับเพื่อให้ยากแก่การตรวจสอบ และจะใช้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นหลักในการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลสมาชิกพรรคดังกล่าว เนื่องจากเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๕ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งรายชื่อสมาชิกพรรคเพิ่มเติมไปให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยจะไปเอาแผ่นบันทึกข้อมูลกลับมาเพื่อแก้ไข และนายสุขสันต์แจ้งว่าจะเป็นผู้ดำเนินการเอง ตลอดเวลาที่พูดคุยตกลงดังกล่าว นายพงษ์ศักดิ์นั่งฟังอยู่ด้วย เมื่อรับฟังการชี้แจงเป็นที่พอใจแล้ว พลเอก ชรรมรัมย์ หันไปถามนายพงษ์ศักดิ์ว่า เอาตามนี้นะ นายพงษ์ศักดิ์ตอบว่า ตกลงตามนี้ และขอตัวกลับไปก่อน เมื่อนายพงษ์ศักดิ์กลับออกไปแล้ว พลเอก

ธรรมรักษ์ พุดเปรยขึ้นว่าที่ต้องเอานายพงษ์ศักดิ์มานั่งฟังด้วยเพราะเขาเป็นคนจ่ายสตางค์ หลังจากนั้นได้คุยเรื่องค่าใช้จ่ายกรณีที่มีโอกาสได้รับเลือกตั้งตามที่พยานทราบผ่านนายทวีให้งบประมาณเพียงหนึ่งแสนอาจไม่พอ พลเอก ธรรมรักษ์ แจ้งว่า ถ้ามีโอกาสได้รับเลือกตั้งจะให้ค่าใช้จ่ายได้เต็มที่เท่ากับสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จากนั้น พยาน นายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัย กลับไปโรงแรมกานต์มณี เปิดห้องพักหมายเลข ๔๒๖ ต่อมาเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ นาฬิกา นายสุขสันต์และนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไปพบพยานที่ห้องพักหมายเลข ๔๒๖ ร่วมหารือในรายละเอียดการหาตัวผู้สมัครและค่าใช้จ่ายการเลือกตั้ง และแบ่งหน้าที่กันดำเนินการ ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๔.๐๐ นาฬิกา นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย มาตามพยานให้ไปรับเงินจาก พลเอก ธรรมรักษ์ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงออกไปพร้อมกันทั้งสี่คนโดยรถยนต์ของนายธีรชัย ระหว่างอยู่ในรถมีโทรศัพท์ถึงนายทวีแจ้งว่า “นาย” ให้ไปปรับเงินที่กระทรวงกลาโหม เพราะพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จัดปราศรัยใหญ่ที่สนามหลวง จึงพากันไปที่กระทรวงกลาโหมโดยไม่ต้องแลกบัตรผ่านประตูและทหารรักษาการก็ไม่ตรวจสอบ ขึ้นไปรอที่ระเบียบหน้าห้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประมาณ ๒๐ นาที พลเอก ธรรมรักษ์ ก็มาถึง และเรียกนายทวีเข้าไปในห้อง ลักครู่หนึ่งนายทวีออกมาพร้อมกับเงินและบอกพยานให้ไปจัดการค่าสมัครของผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อก่อน พยานนับเงินดังกล่าวได้จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท จึงนำไปมอบให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ วันที่ ๔ - ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานเริ่มติดต่อหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยใช้โรงแรมกานต์มณี ห้องประชุมเล็ก ๔๐๑ เป็นศูนย์ประสานงาน วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ สรุปลยอดผู้สมัครได้ ๓๓ คน นายทวินำเงินมาให้ช่วยกันนับใส่ซอง ๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้จำนวน ๑๒ ซอง ไม่พอ นายทวีไปนำเงินมาให้อีกแบ่งใส่ซอง ๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้ทั้งหมด ๓๔ ซอง มอบให้ผู้สมัครไปจำนวน ๓๓ ซอง ที่เหลือแบ่งกันระหว่างผู้ร่วมงาน และในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา นายทวินำเงินค่าสมัครของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนครพนม ๕ คน และจังหวัดสกลนคร ๒ คน มาให้พยานที่โรงแรมกานต์มณี พยานโอนเงินจำนวนดังกล่าวที่ธนาคารกสิกรไทย สาขาประดิพัทธ์ ไปเข้าบัญชีเงินฝากของนายสุขสันต์ที่ธนาคารกสิกรไทย สาขานครพนม เมื่อเวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา และตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๕ มีผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เดินทางมาทวงค่าใช้จ่ายจากพยานทุกวัน

ส่วนนายสุขสันต์ให้การว่า วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ขณะพยานอยู่ที่จังหวัดนครพนมได้รับโทรศัพท์จากนายชวการสอบถามว่าพยานจะทำงานให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ พยานถามว่างานอะไร นายชวการบอกว่าให้ประสานพรรคการเมืองพรรคเล็ก เพื่อจัดส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงในพื้นที่เป้าหมาย คือ ภาคใต้ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดปราจีนบุรี โดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะออกค่าใช้จ่ายให้อย่างน้อยคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท พยานตอบตกลง ระหว่างเดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร พยานติดต่อพรรคการเมืองได้ ๔ พรรค คือ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรค เกษตรกรไทย พรรคธัมมาธิปไตย และพรรคกฤษไทยมั่นคง พยานกับนายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เดินทางถึงโรงแรมกานต์มณี เมื่อเวลาประมาณ ๒๓ นาฬิกา แล้วไปหารือกับ นายชวการเกี่ยวกับเรื่องการหาผู้สมัครตลอดจนค่าใช้จ่ายที่ห้องพักหมายเลข ๔๒๖ แล้วเริ่มดำเนินการหาผู้สมัครตั้งแต่วันที่ ๓ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยวิธีการตัดต่อเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่คัดเลือกลงสมัครเพียง ๓๓ คน ในเขตเลือกตั้งจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี ลำปาง จังหวัดละ ๑ คน จังหวัดแพร่ ๒ คน กรุงเทพมหานคร ๓ คน และในจังหวัดภาคใต้ ๒๕ คน หลังจากที่ได้ตรวจสอบรายชื่อสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒จากระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วพบว่า มีชื่อผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ดังกล่าว พยานจึงให้นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัครเพื่อนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้ง นายธีรชัยซึ่งเป็นคณะทำงานของพลเอก ชรรมรักษ์ เป็นผู้จ่ายเงินที่ใส่อยู่ในซองให้แก่ผู้สมัคร วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการได้โทรศัพท์ถามพยานว่ามีผู้สมัครเหลืออีกกี่คน พยานบอกว่าเหลือจังหวัดนครพนม ๕ เขต กับสกลนคร ๒ เขต รวม ๗ คน นายชวการจึงโอนเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท เข้าบัญชีเงินฝากของพยานที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม แต่เนื่องจากจัดเตรียมเอกสารให้ไม่ทันจึงไม่ส่งลงสมัคร พยานจึงโอนเงินจำนวนดังกล่าวผ่านตู้บิวกอนเงินอัตโนมัติคืนแก่นายชวการเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ หลังจากผู้สมัครยื่นใบสมัครเรียบร้อยแล้วได้ส่งโทรสารใบเสร็จรับเงินและหนังสือรับรองการสมัครมาให้แก่พยานที่โรงแรมมายเฮ้าส์ เพื่อนำไปให้นายชวการนำไปรับเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ถ้อยคำของนายชวการและนายสุขสันต์ดังกล่าวมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันและมีความสมเหตุสมผล คือ ในเรื่องที่นายชวการติดต่อนายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ ถึง ๒๕ คน จากจำนวนผู้สมัครทั้งหมด ๓๓ คน พื้นที่ดังกล่าวหากไม่มีพรรคการเมืองอื่นส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ย่อมคาดหมายได้อย่างแน่นอนว่า ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่น่าจะได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ซึ่งนายจาตุรนต์ ฉายแสง รักษาการหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็เปิดเผยยอมรับว่า ผลการเลือกตั้งทั่วไปแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในภาคใต้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้รับเลือกตั้ง และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับเลือกตั้งเพียง ๑ คน ทั้งนายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รักษาการรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็เปิดเผยว่าการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตลอดจนพรรคเล็กอื่น ๆ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคละไม่กี่คน แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมคาดหมายแล้วว่า ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ น่าจะไม่ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคใต้ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์เกือบทั้งหมด อันจะส่งผลทำให้ไม่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบห้าร้อยคนตามมาตรา ๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และอาจเรียกประชุมรัฐสภาไม่ได้ตามมาตรา ๑๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะมีผลทำให้ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีได้ตามมาตรา ๒๐๒ ของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกไม่ครบองค์ประกอบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยในปัญหาข้อกฎหมายนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานในกรณีสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบสองร้อยคนไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะที่เป็นพรรคการเมืองและมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรและรัฐสภาย่อมทราบคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงรับฟังได้สอดคล้องกับถ้อยคำของนายชวการที่ว่า พลเอก ธรรมรักษ์ เน้นให้หาผู้สมัครในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ การที่นายชวการไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดแต่กลับติดต่อนายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้หาผู้สมัคร โดยเน้นพื้นที่จังหวัดภาคใต้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นข้อสนับสนุนถ้อยคำของนายชวการดังกล่าวให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ และการที่นายชวการไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ ที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการให้การไว้ว่า นายทวินายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย พาพยานไปรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ ที่ห้องประชุมของประธานสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน ซึ่งอยู่ติดกับห้องของพลเอก ธรรมรักษ์ และพลเอก ธรรมรักษ์ ก็เบิกความรับว่าพยานมีตำแหน่งเป็นประธานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และปรากฏในเวลาต่อมาว่าการจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็เป็นไปตามวิธีการที่นายชวการแจ้งไว้แก่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ทราบ คือ วิธีการที่นายชวการเรียกว่า ตัดต่อพันธุกรรมการที่นายชวการกล้าให้รายละเอียดถึงห้องทำงานและห้องประชุมของพลเอก ธรรมรักษ์ ตลอดจนวิธีการหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาซึ่งมีโทษถึงจำคุก ซึ่งน่าจะเชื่อว่านายชวการได้พบ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์จริง ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า ในวันดังกล่าวนี้นายพงษ์ศักดิ์เข้าร่วมประชุมกรรมการบริหารพรรค ๔ ภาค ไม่นานแล้วออกไปรับประทานอาหารกับนายสุรศักดิ์ อนรรฆพันธ์ ที่ร้านอาหารครัวเกษณี และระหว่างนั้นพลตำรวจตรี ประวุฒิ ถาวรสิริ ที่ปรึกษาสมาคมกอล์ฟอาชีพแห่งประเทศไทย ก็มาสมทบพูดคุยเรื่องงานของสมาคมเนื่องจากนายพงษ์ศักดิ์เป็นประธานสมาคมจนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๒ นาฬิกา ก็แยกย้ายกันกลับโดยมีนายสุรศักดิ์และพลตำรวจตรี ประวุฒิ ทำบันทึกยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ นายพงษ์ศักดิ์มีตำแหน่งเป็นรองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม จึงเป็นบุคคลสาธารณะที่สังคมให้ความสนใจและมักปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนต่าง ๆ อยู่เสมอ จึงเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักทั่วไป ประกอบกับนายชวการมีอาชีพค้าขายและมีกิจกรรมทางสังคมในการสร้างเครือข่ายเกษตรกรและสุราพื้นบ้านย่อมจะติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชน จึงเชื่อว่านายชวการรู้จักและจดจำได้โดยไม่ผิดตัวแม้ในวันดังกล่าวจะมีได้มีการแนะนำตัวใด ๆ ต่อกันดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้าง ถ้อยคำของพยานผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีน้ำหนักที่หักล้างถ้อยคำของนายชวการ อีกทั้งที่นายทวิเบิกความว่านายชวการอยากให้พาไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ เนื่องจากมีข่าวสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเมืองจะแจ้งให้ทราบ แต่พยานไม่ทราบว่าข่าวสำคัญนั้นเป็นเรื่องอะไรเพราะนายชวการไม่ได้บอก จึงเป็นเรื่องผิดปกติวิสัยอย่างยิ่ง เนื่องจากพลเอก ธรรมรักษ์ มีตำแหน่งทางการเมืองเป็นถึงรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และขณะนั้นเป็นถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม การที่นายทวิจะพานายชวการซึ่งเป็นบุคคลที่นายทวิเพิ่งรู้จักเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ในวันเดียวกันนั้นเข้าพบพลเอก ธรรมรักษ์ โดยไม่ได้ถามว่าข่าวที่จะนำไปบอกนั้นเป็นข่าวอะไร สำคัญแค่ไหน ทั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ้างว่า นายทวิเป็นผู้สื่อข่าวอิสระ ยิ่งเป็นเรื่องผิดวิสัยของคนที่เป็นผู้สื่อข่าว จึงไม่น่าหนักรับฟังได้ อีกทั้งการไปที่กระทรวงกลาโหมเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น นายทวิ นายพงษ์ศรี

และนายธีรชัย พานายชวการเข้าไปในกระทรวงกลาโหมได้โดยไม่ต้องรับบัตรผ่านเข้าออก และไม่ต้องถูกตรวจสอบจากทหารรักษาการณ์ และสามารถผ่านเข้าไปรอพบพลเอก ธรรมรักษ์ ถึงหน้าห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นเวลาถึงครึ่งชั่วโมงกว่า ทั้งที่เป็นบุคคลภายนอก แสดงว่านายทวีผ่านเข้าออกจนเป็นที่คุ้นเคยของทหารรักษาการณ์ ซึ่งพลเอก ธรรมรักษ์ก็ให้ถ้อยคำว่ารู้จักกับนายทวีซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวอิสระที่มาให้ข่าวเกี่ยวกับความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ จึงเชื่อว่าการที่นายทวีพานายชวการไปที่กระทรวงกลาโหมในวันดังกล่าว มีการนัดหมายกับพลเอก ธรรมรักษ์ มาก่อนแล้ว ดังคำให้การของนายชวการว่า ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ อ่างบันทึกล็อกอินข้อมูลเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา และนำนายสมาน วงศ์วรายุทธ พลตรี พุฒท์ สุวรรณทัต พลเอก ชีรพงศ์ จิระวงศ์ และ พันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ มาเบิกความเป็นพยานว่า ในวันดังกล่าวนายทวีไม่ได้เข้าไปพบพลเอก ธรรมรักษ์ ในห้องทำงาน เพราะพลเอก ธรรมรักษ์ไม่มีเวลาวางนั้น เห็นว่า เรื่องที่นายสมานมาพบพลเอก ธรรมรักษ์ เป็นเพียงการพูดคุยในเรื่องที่พลเอก ธรรมรักษ์ จะไปเป็นประธานในพิธีเปิดงานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อและงานกาชาดประจำปี ๒๕๔๕ แทนพันตำรวจโท ทักษิณ ส่วนพลเอก ยุทธศักดิ์ และพลตรี พุฒท์ ที่มาพบพลเอก ธรรมรักษ์ ก็เพื่อจะไปร่วมฟังการปราศรัยของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สนามหลวงเท่านั้น ทั้งในบันทึกล็อกอินข้อมูลเท็จจริงของพลเอก ยุทธศักดิ์ อ้างว่าจำเวลาที่เข้าพบ พลเอก ธรรมรักษ์ ที่แน่ชัดไม่ได้ นอกจากนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยนายบุญทวีศักดิ์เบิกความว่า พันตำรวจตรี เสงี่ยม สาราญรัตน์ กับนาวาเอก อิชญา น้อยขาว และน้องสาว เป็นผู้ออกเงินค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้แก่นายบุญทวีศักดิ์ โดยมีได้รับมาจากนายชวการนั้น เป็นข้อเท็จจริงที่เพ่งยกขึ้นอ้างในชั้นไต่สวน แต่บันทึกล็อกอินของพันตำรวจตรี เสงี่ยม ที่ให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร. ๔๖ และที่เบิกความในชั้นไต่สวน ไม่ปรากฏว่าพันตำรวจตรี เสงี่ยม เป็นผู้ให้เงินค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อจำนวนดังกล่าวแก่นายบุญทวีศักดิ์ จึงเป็นการอ้างลอยๆ ไม่มีน้ำหนักรับฟังได้ แต่ได้ความจากถ้อยคำของนายชวการว่า พลเอก ธรรมรักษ์ เรียกให้นายทวีเข้าไปในห้องทำงานเพียงครู่เดียวนายทวีก็ออกมาพร้อมกับเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท แล้วนำไปให้นายบุญทวีศักดิ์เป็นค่าสมัครแบบบัญชีรายชื่อ คำพยานของผู้ถูกร้องที่ ๑ และถ้อยคำของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงไม่มีน้ำหนักหักล้างถ้อยคำของนายชวการและพฤติการณแห่งคดีดังกล่าว

ในส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้โรงแรมกานต์มณีเป็นศูนย์ประสานงานจัดหาผู้สมัครนั้น ผู้ร้องมีบัตรจดนามผู้พัก ข้อมูลการเข้าพัก ทะเบียนผู้เข้าพัก และรายการค่าใช้จ่ายเป็นหลักฐาน

โดยปรากฏว่านายชวการมาเปิดห้องพักรั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๒ ห้อง คือ ห้องหมายเลข ๓๒๕ และ ๔๒๖ วันที่ ๔ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นายชวการเปิดใช้ห้องประชุม หมายเลข ๔๐๑ และวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เปิดห้องพักรั้งเพิ่มอีก ๔ ห้อง และวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ เปิดอีก ๑ ห้อง ซึ่งนางรัตนา เกษรินทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมกานต์มณี ให้ถ้อยคำว่ ค่าห้องพักรั้ง ค่ารับโทรสาร และค่าห้องประชุม มีทีมงานที่อ้างว่าเป็นเลขานุการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และทีมงานของนายชวการเป็นผู้ชำระทั้งหมดซึ่งหากนายชวการไม่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจริง ก็ไม่มีเหตุผลใดที่นายชวการจะยอมเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวโดยตนเองเป็นเพียงผู้สมัครคนหนึ่งเท่านั้น ส่วนในประเด็นการรับเงินสนับสนุนจากพลเอก ธรรมรักษ์ ที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ นั้น นายประยูร พูลจันทร์ เบิกความยืนยันว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โอนเงินมาให้พยานจำนวน ๓๒,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพยานได้มอบเงินค่าสมัครให้แก่ผู้สมัครคนละประมาณ ๑๒,๐๐๐ บาท ซึ่งนายวิรัตน์ ตรีโชติ ให้ถ้อยคำว่ นายประยูรเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้พยาน โดยเป็นค่าสมัคร ๑๐,๐๐๐ บาท ค่าถ่ายรูป ๒,๐๐๐ บาท และยังสนับสนุนค่าทำบัตรแนะนำตัวและเอกสารโฆษณาหาเสียงอย่างอื่น รับฟังได้ สอดคล้องกับถ้อยคำของนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ว่า ระหว่างวันที่ ๓ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานทั้งสามไปที่โรงแรมกานต์มณีจริง โดยนายธีรชัยรับว่าในวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เวลา ประมาณ ๑๓ นาฬิกา พยานช่วยนายชวการนับเงินใส่ซองในห้องเฉพาะ จำนวน ๓๘ ซองๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อบริจาคให้ผู้สมัครโดยพยานไปซื้อซองที่ร้านสะดวกซื้อตรงข้ามโรงแรม และนายธีรชัย ยังให้การต่อไปว่า พยานไปที่โรงแรมกานต์มณีเพื่อช่วยนายทวีเกี่ยวกับเอกสารและผู้ที่จะมาสมัคร รับเลือกตั้ง ซึ่งไม่ใช่เรื่องทำสื่อประชาสัมพันธ์ตามที่นายทวีและนายยุทธพงษ์อ้าง และในส่วนของ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการโอนเงิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ไปให้นายสุขสันต์ที่จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ร้องมีใบโอนเงินที่ระบุว่านายชวการได้โอนเงินจำนวน ๑๔๐,๐๐๐ บาท ที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาประจักษ์พิศ ไปเข้าบัญชีเงินฝากของนายสุขสันต์ที่ธนาคาร กสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขานครพนม ซึ่งตรงกับถ้อยคำของนายชวการและนายสุขสันต์ ที่ให้ถ้อยคำตรงกันว่ เป็นค่าสมัครของผู้สมัครในเขตเลือกตั้งจังหวัดนครพนม ๕ เขต และสกลนคร ๒ เขต แต่นายสุขสันต์จัดเตรียมเอกสารไม่ทันจึงไม่ส่งลงสมัครซึ่งวันดังกล่าวเป็นวันสุดท้ายของ การรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนายสุขสันต์ได้โอนเงินจำนวนดังกล่าวจากตู้เบิกถอนเงิน

อัทโนมัต คีนให้นายชวการเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงเชื่อว่านายชวการได้รับเงินจำนวนดังกล่าวมาจากพลเอก ชรรมรักษ์ จริง

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า นายทวี นายยุทธพงษ์ และนายธีรชัย ซึ่งเป็นพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์เดียวกันกับนายชวการ ต่างให้การตรงกันว่าวันเวลาที่นายชวการอ้างนั้นทั้งสี่คนไม่ได้เข้าพบ และไม่ได้รับเงินจากพลเอก ชรรมรักษ์ นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำของนายยุทธพงศ์ นายทวี และนายธีรชัย ที่ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตรงกับถ้อยคำของนายชวการในเรื่องที่มีการพบกันที่ร้านอาหารตามสั่งหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อรอพบพลเอก ชรรมรักษ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ตลอดจนเรื่องที่ไปรอพบพลเอก ชรรมรักษ์ ที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ และเรื่องที่ไปพบกันที่โรงแรมกานต์มณี ระหว่างวันที่ ๓ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ แม้แตกต่างกันในสาระสำคัญที่ว่า ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้พบพลเอก ชรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ หรือไม่ และในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ได้พบพลเอก ชรรมรักษ์ หรือไม่ รวมทั้งนายทวี นายยุทธพงษ์ และนายชวการ ไปทำอะไรที่โรงแรมกานต์มณี เมื่อพิเคราะห์ถ้อยคำของนายยุทธพงษ์ นายทวี และนายธีรชัยตามเอกสารหมายเลข ร.๒๓๑ ร.๒๓๒ และ ร.๒๓๐ ตามลำดับแล้ว เห็นว่า พยานทั้งสามคนให้ถ้อยคำแตกต่างกันหลายประการทั้งที่เป็นพยานร่วมในเหตุการณ์เดียวกัน จึงเชื่อว่าพยานทั้งสามไม่ได้ให้ถ้อยคำตามความเป็นจริง เพื่อมิให้พาดพิงถึงพลเอก ชรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ แม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีพันเอก เชิดพงษ์ บุญเกียรติ และพลเอก ธีรพงษ์ จิระวงศ์ มาเบิกความสนับสนุน แต่พยานทั้งสองเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอก ชรรมรักษ์ จึงมีเหตุเชื่อว่าพยานเบิกความเพื่อช่วยเหลือ พลเอก ชรรมรักษ์ คำพยานของนายยุทธพงษ์ นายธีรชัย นายทวี พันเอก เชิดพงษ์ และพลเอก ธีรพงษ์ จึงไม่มีน้ำหนักรับฟังได้

นอกจากนั้น จากถ้อยคำของพันตำรวจตรี เสงี่ยม นายประยูร พูลจันทร์ และถ้อยคำของนายบุญทวีศักดิ์ ได้ความตรงกันว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงิน แต่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครถึง ๓๑ คน จึงเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับเงินสนับสนุนในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แม้จะไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นว่า พลเอก ชรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ ได้มอบเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยตรงแต่นายชวการและนายสุขสันต์ต่างให้ถ้อยคำสอดคล้องและเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผล จึงรับฟังได้ว่า พลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ มอบหมายให้นายทวี สุวรรณพัฒน์ เป็นคนกลางติดต่อพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงเกณฑ์ที่จะต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น โดยการจ่ายเงินผ่านนายทวีและนายชวกรให้แก่นายสุขสันต์ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ แม้นายสุขสันต์จะเป็นเพียงผู้อำนวยการการเลือกตั้ง แต่ทั้งนายชวกรและนายสุขสันต์ให้ถ้อยคำ่า ในวันที่ เดินทางไปพบนายชวกรที่โรงแรมกานต์มณี นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ร่วม ไปพูดคุยกับนายชวกรเกี่ยวกับการส่งผู้สมัครตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งนายบุญทวีศักดิ์ได้ให้ถ้อยคำ่า นายสุขสันต์ได้แนะนำนายบุญทวีศักดิ์ให้รู้จักนายชวกรที่บริเวณล็อบบี้ของโรงแรมกานต์มณี แล้วได้ พุดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องการสมัคร นายสุขสันต์กับนายชวกรพูดว่าจะมีผู้สนับสนุน นายบุญทวีศักดิ์บอกว่า มีผู้สนับสนุนก็ดีแต่ต้องไม่มีข้อต่อรอง และนายบุญทวีศักดิ์ได้มอบหมายให้นายสุขสันต์ทำหน้าที่ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และทำหน้าที่จัดหาผู้สมัครตลอดจนรับผิดชอบดูแลเรื่อง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ รวมทั้งลงชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (ส.ส.๑๘/ข๒) ที่ยังมีได้ กรอกข้อความให้นายสุขสันต์ไปกรอกข้อความสมาชิกพรรคเอง การที่นายสุขสันต์และนายชวกร ร่วมกันรับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จากพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จึงเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่านายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้รู้เห็นและยินยอมด้วย การกระทำของนายสุขสันต์จึงถือว่าการกระทำโดยได้รับมอบหมายจากนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ถือว่าเป็นการกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และมีผลเสมือนว่า พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล ร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ โดยรู้อยู่แล้วว่าผู้สมัครเป็นผู้มีคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวัน แต่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัคร ดังกล่าวในระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ครบเก้าสิบวันหรือที่เรียกว่าติดต่อ พันธุกรรม ลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนนายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ออกหนังสือรับรองอันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๒ ไม่ครบเก้าสิบวันดังกล่าวนำไปเป็นหลักฐานการสมัครรับเลือกตั้งด้วย การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และนายพงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล จึงเป็นการร่วมกันสนับสนุน การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์และนายสุขสันต์ดังกล่าว และร่วมกันให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้อง

ที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามคำร้อง

ประเด็นที่สาม พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนของพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ ประเด็นนี้ พยานบุคคลสำคัญ คือ นางฐิติมา ภาวะดี ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตลอดจนมีหน้าที่ดูแลค่าใช้จ่ายของผู้สมัครของพรรคดังกล่าว ให้ถ้อยคำไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามบันทึกถ้อยคำลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เอกสารหมายเลข ๖๓ ว่า พยานเคยไปให้ข้อเท็จจริงต่อนายสุเทพ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่พรรคประชาธิปัตย์ด้วยความสมัครใจ และขอยืนยันรายละเอียดที่เคยให้ไว้ต่อนายสุเทพ โดยให้การว่าเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ นายบุญบารมีภณ ไปร่วมประชุมหัวหน้าพรรคการเมืองที่รัฐสภา เมื่อกลับมาแล้วได้เล่าให้พยานฟังว่า พันตำรวจโท ทักษิณ จะช่วยค่าใช้จ่ายการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แก่พรรคเล็กทุกพรรค ประมาณพรรคละ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยดูจากยอดจำนวนการส่งผู้สมัครมากน้อยเป็นสำคัญ ในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๕ คน โดยนายบุญบารมีภณให้พยานออกเงินสำรองค่าสมัคร จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ นายไพฑูรย์ วงศ์วานิช นำผู้จะสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดภาคใต้มาประชุมหารือที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ซอยอินทราภระ ๔๓ โดยนายไพฑูรย์ได้โทรศัพท์ไปยังพลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา พุดเสียงดังว่าจะคุยเรื่องค่าใช้จ่าย พยานได้ยืนยันว่าสรุปยอดค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้ คนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งจ่ายเป็นงวด ๒ งวด งวดแรกจ่ายในวันสมัครคนละ ๔๐,๐๐๐ บาท โดยหักให้ค่านายหน้าคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลือจ่ายให้เมื่อสมัครเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งพลเอก ธรรมรักษ์ ให้นายไพฑูรย์ติดต่อไปที่ เศธ.ไอซ์ ทราบชื่อภายหลัง คือ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม อีกประมาณครึ่งชั่วโมง เศธ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต เดินทางมาพร้อมกับ เศธ.ผดุง หรือพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ ผู้ช่วยหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มาพบแกนนำสายภาคใต้ประมาณ ๒๐ กว่าคน เมื่อวางตัว

ผู้สมัครในภาคใต้เสร็จแล้ว พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต กับพลโท ผดุงศักดิ์ ก็กลับออกไปเมื่อเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ นาฬิกา พร้อมบอกว่าจะมีคนนำเงินมาให้ ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๐๐ นาฬิกา คืนเดียวกัน พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดภาคใต้ จำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มามอบให้พยานที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยพยานลงชื่อรับเงินด้วยตนเอง และพลโท ผดุงศักดิ์ มอบนามบัตรไว้ให้ด้วย พยานหักค่านายหน้าออกจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท และมอบให้นายหน้าไปตามจำนวนผู้สมัคร ส่วนที่เหลือประมาณ ๑,๐๕๐,๐๐๐ บาท พยานเก็บไว้จ่ายให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในภาคใต้ ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตจังหวัดภาคใต้นำหลักฐานมาเขียนใบสมัครสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และใบสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งรับหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยพยานจ่ายเงินให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนละ ๔๐,๐๐๐ บาท ที่เหลือจะจ่ายให้ภายหลังตามที่ตกลงกัน ซึ่งพยานให้เซ็นชื่อรับเงินไว้ด้วย และในวันเดียวกันนี้ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมาให้พยานอีกจำนวน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับผู้สมัครภาคใต้ที่เพิ่มอีก ๑๗ คน พยานและนายประพันธ์ลงชื่อรับเงินไว้ ทั้งนี้ พยานได้มอบสำเนาหลักฐานการรับเงิน พร้อมนามบัตรของพลโท ผดุงศักดิ์ กลับเสนาะ ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงด้วย และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมามอบให้พยานอีกเป็นครั้งที่ ๓ จำนวน ๕๒๕,๐๐๐ บาท โดยเป็นของผู้สมัครรับเลือกตั้งภาคใต้ที่เพิ่มอีก ๑๐ คน พยานได้รับเงินจากพลโท ผดุงศักดิ์ รวม ๓ ครั้ง เป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท ต่อมาปรากฏว่าผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งส่งสมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๑๒๑ คน แทบทุกคนมีปัญหาเรื่องขาดคุณสมบัติโดยเป็นสมาชิกพรรคไม่ครบเก้าสิบวันตามที่กฎหมายกำหนด พยานจึงไปที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ เพื่อขอคำปรึกษาจากนายวิเศษศาสตร์ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และได้รับคำแนะนำให้ทำมติที่ประชุมพรรคย้อนหลังเพื่อเพิ่มเติมรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกพรรคให้ครบเก้าสิบวันตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด พยานจึงโทรศัพท์แจ้งหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ดำเนินการเพื่อมอบให้ผู้สมัครของพรรคที่ยังไม่ประกาศรับรองรายชื่อเข้าไปแสดงต่อศาลฎีกายืนยันว่าเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครบเก้าสิบวันแล้ว

ต่อมาวันที่ ๒๖ และวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ กับวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕ นางฐิติมา ได้ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยกลับคำให้การเดิมที่ได้ให้ถ้อยคำ

ไว้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ร.๗๔ และ ร.๗๕ ยืนยันข้อเท็จจริงตามบันทึกคำให้การของพยานที่ไปร้องทุกข์ที่กองบังคับการกองปราบปรามเพื่อให้ดำเนินคดีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ในข้อหากักขังหน่วงเหนี่ยวให้ปราศจากเสรีภาพและข่มขืนใจให้กระทำการใด ๆ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๐ ว่า ถ้อยคำของพยานที่ให้การไว้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ไม่เป็นความจริง เพราะนายสุเทพ เลขานุการพรรคประชาธิปัตย์ มีคำมั่นสัญญาว่าจะให้ตำแหน่งในพรรคประชาธิปัตย์แก่พยานและให้พยานลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งเสนอเงินให้แก่พยาน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยให้อ่านข้อความที่นายสุเทพเตรียมไว้ ซึ่งมีข้อความพาดพิงถึงนางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา พลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ นาวาอากาศตรี ศิธา ทิวารี เกี่ยวกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ พยานจึงอ่านข้อความในเอกสารดังกล่าวและมีการบันทึกภาพโทรทัศน์ไว้เสร็จแล้ว นายสุเทพให้เงินพยานจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลืออีก ๗๐๐,๐๐๐ บาท จะมอบให้ในภายหลัง หลังจากนั้นนายสุเทพสั่งให้พันตำรวจโท สุวิชา จินดาคำ พาพยานไปเก็บตัวที่บ้านนายสุเทพที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพยานไม่สมัครใจไป แต่เกรงอันตรายจึงยอมไปด้วย ประเด็นนี้ แม้นางฐิติมาจะเบิกความว่าบันทึกข้อมูลการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่นายสุวโรช พะลัง และนายถาวรทำขึ้นตามเอกสารท้ายเอกสารหมายเลข ร.๖๓ โดยเอกสารทั้งสองฉบับได้จัดทำขึ้นไว้ก่อนที่นางฐิติมาจะไปให้ถ้อยคำและนำมาให้พยานลงชื่อในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่ปรากฏว่าเอกสารฉบับที่นายสุวโรชบันทึกขึ้นนั้น มีลายมือชื่อของนางฐิติมารับรองสำเนาถูกต้องและลงลายพิมพ์นิ้วมือไว้ทุกแผ่น และยังลงชื่อกำกับข้อความที่แก้ไขเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเดียวกับวันที่นางฐิติมาให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ส่วนบันทึกการให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่นายถาวร เสนเนียม นางฐิติมาก็ลงลายมือชื่อและพิมพ์ลายนิ้วมือไว้ทั้งสองแผ่นเช่นกัน จึงเชื่อว่าเป็นถ้อยคำของนางฐิติมาที่ได้ให้ข้อเท็จจริงไว้ตามข้อความที่บันทึกไว้ทั้งสองฉบับที่นางฐิติมาอ้างว่าได้อ่านข้อความตามเอกสารดังกล่าวในขณะที่มีการบันทึกภาพและเสียงนั้น พยานผู้ร้องมีนางสาวมณีนีรัตน์ บุญสิน และนายชญานันท์ ต๊ะเทียนทอง ซึ่งเป็นผู้บันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมาในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายชญานันท์ต๊ะซึ่งเป็นผู้บันทึกภาพและเสียงของนางฐิติมาในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ ต่างเบิกความรับรองว่า นางฐิติมาให้ถ้อยคำด้วยวาจา โดยไม่ได้อ่านข้อความตามเอกสารใด ๆ แม้นางสาวมณีนีรัตน์ และนายชญานันท์ต๊ะจะเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคประชาธิปัตย์ แต่เป็นเพียง

เจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อย จึงน่าจะเชื่อว่าการตามความเป็นจริง นอกจากนั้น การบันทึกภาพและเสียงของ นางฐิติมาในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่กองบัญชาการตำรวจภูธร ภาค ๘ ก็ปรากฏว่ามีผู้สื่อข่าว ร่วมบันทึกภาพและเสียงด้วย จึงไม่มีเหตุผลใดที่นายสุเทพกับพวกจะให้นางฐิติมาอ่านข้อความ ในเอกสารต่อหน้าผู้สื่อข่าว ถ้อยคำของนางฐิติมาดังกล่าวจึงไม่น่าเชื่อถือ สำหรับที่นางฐิติมาอ้างว่า ได้รับเงินจากนายสุเทพจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ได้ออนไปเข้าบัญชีของนางเพชรี ภาวะดี จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ที่เหลือจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ได้นำไปใช้จ่ายค่าบัตรเครดิตกรุงไทย มาสเตอร์การ์ด ๒๕,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ และเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซื้อโทรศัพท์ เคลื่อนที่ จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท และใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่น ช่วยค่าน้ำมันผู้สมัครนั้น ขัดแย้งกับ ถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ ว่า นางฐิติมาได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ แต่ตามเอกสารสำเนาบัญชีเงินฝากของนางเพชรี ปรากฏ มีรายการโอนเงินมาเข้าจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายสุเทพเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ และ นายศักรินทร์ ภาวะดี ให้ถ้อยคำว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาโทรศัพท์แจ้งว่าโอนเงิน เข้าบัญชีของนางเพชรี แต่ไม่บอกว่าได้เงินมาจากที่ใด และเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมา โทรศัพท์มาพูดโน้มน้าวว่าเป็นเงินของนายสุเทพไม่บอกนามสกุล โดยมีคนคอยกำกับให้นางฐิติมาพูด และนางฐิติมายังเน้นย้ำให้นำเงินที่โอนมาไปใช้ให้หมด นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่นางฐิติมาอ้างว่า ได้นำเงินที่ได้รับจากนายสุเทพไปชำระ เช่น จ่ายค่าบัตรเครดิตกรุงไทย เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ก็ปรากฏว่าเป็นการชำระค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปก่อนวันที่นางฐิติมาอ้างว่าได้รับเงินจากนายสุเทพ ถ้อยคำ ของนางฐิติมาตามเอกสารหมายเลข ร.๗๑ จึงไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้ นอกจากนั้น หลังจากนางฐิติมาไปพัก อยู่ที่บ้านของนายสุเทพที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมาได้ไปแจ้งความ ใ้หลังบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพินว่า นางฐิติมา มาขอพักอาศัยอยู่ที่ บ้านของนายสุเทพด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับ เนื่องจากเกรงความไม่ปลอดภัยในชีวิต และเมื่อ นางฐิติมาไปให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ แล้ว นางฐิติมาก็ยังกลับไปพักอยู่ที่บ้านของนายสุเทพตามเดิมอีก และ รุ่งขึ้นวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ก่อนเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร นางฐิติมาก็ยังไปแจ้งความให้ หลังบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพินว่า ผู้แจ้งมาอยู่ที่บ้านพักที่นายสุเทพ

จัดให้ด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ และในวันนี้ (๒๔ มีนาคม ๒๕๔๕) มีความประสงค์จะเดินทางกลับไปกรุงเทพมหานครพร้อมกับนางจินตนา ใจหมั่น น้องสาวของผู้แจ้ง กับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม ๒ คน ทั้งนางฐิติมาและนางจินตนา น้องสาว ยังแจ้งให้ลงบันทึกประจำวันต่อท้ายไว้ด้วยว่า ผู้แจ้งทั้งสองยืนยันว่านางฐิติมาไม่ได้ถูกบังคับ ขู่เข็ญ กักขัง หน่วงเหนี่ยวแต่อย่างใด ถ้อยคำของนางฐิติมาที่เบิกความว่า นางฐิติมาเดินทางไปจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยไม่สมัครใจ และระหว่างนั้นไปไหนมาไหนไม่ได้เพราะมีคนคอยเฝ้าตลอดเวลาและถูกข่มขู่ จึงขัดแย้งกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ดังกล่าว ไม่อาจรับฟังเป็นจริงได้

สำหรับถ้อยคำของนางฐิติมาที่ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ ตามเอกสารหมายเลข ร.๖๓ โดยยืนยันข้อเท็จจริงตามบันทึกที่นายสุวโรช พะลัง กับบันทึกที่นายถาวร เสนเนียม ทำขึ้นที่พรรคประชาธิปัตย์ตามท้ายเอกสารหมายเลข ร.๖๓ ว่า เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ เสธ.ไอซ์ หรือ พลเอก ไตรรงค์ มาพร้อมกับพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เมื่อความเรียบร้อยการวางตัวผู้สมัครภาคใต้ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เสร็จแล้ว ก็เดินทางกลับในเวลาประมาณ ๒๑ นาฬิกา ต่อมาเวลาประมาณ ๒๒.๓๐ นาฬิกา พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินจำนวน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท มาให้พยานต่อหน้าแกนนำสายภาคใต้ และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ นำเงินมามอบให้พยานกับนายประพันธ์ที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งของพรรคอีก ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ พลโท ผดุงศักดิ์ได้นำเงินมามอบให้พยานอีก ๕๒๕,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินที่พยานได้รับมาจากพลโท ผดุงศักดิ์ ๓ ครั้ง ทั้งสิ้น ๓,๖๗๕,๐๐๐ บาท นั้น สอดคล้องกับถ้อยคำของนายบุญชูหรือชูวิทย์ ชู้นสุวรรณ และนายแฟนดี ประสู โดยนายบุญชูเบิกความยืนยันว่า เสธ.ผดุงศักดิ์ กับ เสธ.ไอซ์ เดินทางมาที่ศูนย์อำนาจการเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และยืนยันรูปถ่ายของพลโท ผดุงศักดิ์ กับพลเอก ไตรรงค์ ที่อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ดู และนายบุญชูยังให้ถ้อยคำที่เคยรู้จักเสธ.ไอซ์ หรือพลเอก ไตรรงค์ มาก่อนในขณะที่เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง นอกจากนี้นายแฟนดีก็ยืนยันว่ารู้จักเสธ.ไอซ์ โดยทราบชื่อจริงในภายหลังจากสื่อมวลชนว่าชื่อ พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต ส่วนอีกคนหนึ่งไม่ทราบชื่อ แต่ยืนยันว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันตามภาพถ่ายที่อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงให้ดู พยานทั้งสองต่างให้ถ้อยคำตรงกันในรายละเอียดว่า บุคคลทั้งสองได้พูดคุยกับนางฐิติมา นายประพันธ์ กับกลุ่มของพยานเกี่ยวกับรายละเอียดผู้สมัครและการลงสมัครรับเลือกตั้งว่า ส่งก็คน ลงสมัครที่ไหนบ้าง โดยไม่มีการพูดคุยเกี่ยวกับการเงิน เชื่อว่า

พยานทั้งสองให้ถ้อยคำตามความเป็นจริง แม้ภายหลังมาเบิกความไม่รับรองบันทึกถ้อยคำในส่วนที่เกี่ยวกับพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ โดยเบิกความว่า พยานทั้งสองไม่รู้จักหรือเห็นพลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ มาที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่การที่พยานทั้งสองเป็นผู้ประสานงานหาผู้สมัครให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ และได้พูดคุยกับพลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ จึงเชื่อว่าพยานทั้งสองเห็นและจำพลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ ได้ ถ้อยคำของนายบุญชูหรือชิววิทย์ ชื่นสุวรรณ และนายแฟนดี ประสู ที่ได้ให้การไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงจึงมีน้ำหนักรับฟังเป็นจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นได้สวนซึ่งเชื่อได้ว่ากลับคำเพื่อช่วยเหลือพลเอก ไตรรงค์ กับพลโท ผดุงศักดิ์ รวมทั้งพลเอก ธรรมรักษ์ด้วย

ที่นางฐิติมาเบิกความว่า เงินที่จ่ายสนับสนุนให้แก่ผู้สมัครของผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้มาจากนายพันมิตร ดวงทิพย์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ อันดับ ๑ ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายพันมิตร ดวงทิพย์ เบิกความรับรองว่า พยานให้เงินค่าสมัครแก่ผู้สมัครของพรรคผ่านนางฐิติมาจำนวน ๕๕๐,๐๐๐ บาท โดยพยานกู้เงินจากนางวริศรียา งามเกิดศิริ จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท นอกจากนั้นหลักฐานใบรับเงินตามเอกสารหมายเลข ร.๖๒ ตามบันทึกถ้อยคำเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ นางฐิติมายอมรับว่าเป็นผู้ทำขึ้น ภายหลังกลับคำให้การว่าเจ้าหน้าที่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้ทำ แต่เมื่อเปรียบเทียบลายมือเขียนของนางฐิติมาที่เขียนข้อความใบรับเงินให้ไว้ต่ออนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง รวมทั้งที่เขียนคำให้การยืนยันข้อเท็จจริงของตนต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เห็นได้ชัดเจนว่า ลักษณะตัวอักษรและลักษณะการเขียนคล้ายคลึงกับลายมือของนางฐิติมาตามเอกสารหมายเลข ร.๖๒ ทั้งนายแฟนดีกับนายบุญชูก็เบิกความยอมรับว่าได้รับเงินไปตามจำนวนใบรับเงินและลายมือเซ็นชื่อในใบรับเงินเป็นของพยานจริง จึงเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่านางฐิติมาเป็นผู้ทำใบรับเงินดังกล่าวจริง และตามใบรับเงินแผ่นที่ ๒ ท้ายเอกสารหมายเลข ร.๖๓ มีข้อความบรรทัดแรกระบุว่า ใบรับเงิน ๕ มี.ค. ๔๕ และข้อความในตอนท้ายว่า รับมาทั้งหมด ๑,๑๐๐,๐๐๐ บาท แสดงว่านางฐิติมาได้รับเงินในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑,๑๐๐,๐๐๐ บาท นำมาจ่ายให้แก่ผู้สมัครและผู้ประสานงานหาผู้สมัครให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าเงินที่นายพันมิตรอ้างว่าได้ให้แก่นางฐิติมาเพื่อสนับสนุนแก่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ถ้อยคำของนางฐิติมาที่ได้ให้ไว้ต่อ

อนุกรรมการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่า
ถ้อยคำที่ให้ไว้เมื่อวันที่ ๒๖ และ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๕ กับวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๕

การที่พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต มีตำแหน่งเป็นหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำ
พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และพลโท ผดุงศักดิ์
กลิ่นเสนาะ ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยฝ่ายเสนาธิการประจำพลเอก ธรรมรักษ์ และเป็นผู้ได้บังคับบัญชา
โดยตรงของพลเอก ไตรรงค์ ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของพรรค โดยพูดคุยเกี่ยวกับการจัดหาผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ
แบ่งเขตในลักษณะสมประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งพลเอก ธรรมรักษ์เป็นรองหัวหน้าพรรค
หลังจากนั้น พลโท ผดุงศักดิ์ก็นำเงินไปให้นางจตุติมาซึ่งดูแลรับผิดชอบในการหาผู้สมัครตลอดจนเป็น
ผู้จัดสรรค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ รวมทั้งสิ้น ๓,๖๗๐,๐๐๐ บาท การกระทำของ
พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ จึงรับฟังได้ว่า เป็นการกระทำในฐานะตัวแทนของพลเอก
ธรรมรักษ์ และเพื่อประโยชน์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบกับนายบุญญาบารมีภณ ชินราช หัวหน้าพรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๓ เบิกความรับรองว่า พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่มีเงินในบัญชีและไม่มีเงินสนับสนุน
แก่ผู้สมัคร ผู้สมัครแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง แต่นายบุญญาบารมีภณก็ให้ถ้อยคำด้วยว่า
ผู้ถูกร้องที่ ๓ มอบหมายให้นายพันฉมิตรเป็นผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในภาคใต้ ส่วนพยานเป็น
ผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในภาคอีสาน และนางจตุติมาเป็นผู้ประสานงานสรรหาผู้สมัครในกรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ พยานได้ลงชื่อในหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัคร
ไม่เกินสิบคน โดยก่อนหน้านั้นพยานได้ลงชื่อรับรองการเป็นสมาชิกพรรคให้แก่ผู้สมัครประมาณ
สามสิบคน ส่วนผู้สมัครในภาคใต้พยานมอบหมายให้นายพันฉมิตรเป็นผู้ลงชื่อรับรองการเป็นสมาชิก
พรรคให้แก่ผู้สมัคร แต่นายพันฉมิตรซึ่งเป็นผู้อำนวยการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ถ้อยคำยืนยันว่า
การสรรหาผู้สมัครมีนายบุญญาบารมีภณกับกรรมการบริหารพรรครวมทั้งพยานและนางจตุติมาได้ร่วมกัน
ทำการคัดเลือกที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้ง และได้ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ๕ คน และแบบแบ่งเขต
๑๒๑ คน ซึ่งมากกว่าจำนวนผู้สมัครในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ที่พรรค
ผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่งผู้สมัครเพียง ๖ คน แสดงให้เห็นถึงความผิดปกติอย่างชัดเจน ทั้งการแจกเงินให้แก่
ผู้สมัครและผู้ประสานงานหาผู้สมัครก็กระทำกันที่ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงเชื่อว่า
พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยนายบุญอุทธิพล ชินราช หัวหน้าพรรค รับรู้และยินยอมให้นางจตุติมากับ

นายพันมิตร รับเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ จาก พลเอก ไตรรงค์ และพลโท ผดุงศักดิ์ และถือได้ว่านางฐิตีมา กับนายพันมิตรเป็นตัวแทนของ นายบุญญารมิกณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และรับฟังได้ว่า พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลับเสนาะ เป็นตัวแทนของ พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้เงินสนับสนุน แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับ ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ประเด็นที่สี่ นายบุญญารมิกณ ชินราช หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ร่วมกับพวกจัดทำ รายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ ผู้สมัครซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือไม่ ประเด็นนี้ นายบุญญารมิกณ เบิกความว่า ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ทั้งสิ้น ๑๒๑ คน เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ และผ่านมติ ที่ประชุมของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ โดยเป็นการนำ สมาชิกเข้าแทนสมาชิกที่ลาออก ตาย หรือถูกปรับออกตามข้อบังคับของพรรค แต่ขัดแย้งกับถ้อยคำ ของนางสาวอุทัยวรรณ แหวนทอง นางสาวชนมณี กัฒนรงค์ และนายอุทัย นามวงศ์ ซึ่งต่างเป็น ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็น ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากขาดคุณสมบัติโดยเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบ เก้าสิบวัน ให้ถ้อยคำ ว่า พยานแต่ละคนเพิ่งไปกรอกใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๕ สอดคล้องกับคำเบิกความของนายบุญชูหรือชววิทย์ ชื่นสุวรรณ ว่า พยานกรอก ใบสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ โดยไม่ได้ลงวันที่ให้แก่นางฐิตีมาในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ และนายบุญชูก็ไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็นผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๓ ติดต่อกันไม่ถึงเก้าสิบวัน ถ้อยคำของพยานบุคคลดังกล่าวตรงกัน จึงมีน้ำหนักรับฟังมากกว่า ถ้อยคำของนายบุญญารมิกณ ที่นายบุญญารมิกณอ้างว่าผู้สมัครแต่ละคนเป็นสมาชิกพรรคตามมติ ที่ประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ จึงไม่อาจรับฟังได้ และปรากฏตามบัญชี รายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามเอกสาร หมายเลข ร.๕๘ จำนวน ๑๒๑ คน ผู้สมัครเกือบทั้งหมดไม่ได้รับการประกาศรายชื่อให้มีสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งเนื่องจากไม่พบรายชื่อเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ในฐานข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรค

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ของนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงรับฟังได้ว่า นายบุญญาบารมีณกับพวกได้ร่วมกันทำรายงานการประชุมรับสมัครและออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคประเภทกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้สมัครดังกล่าวซึ่งเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ติดต่อกันไม่ครบเก้าสิบวันเป็นให้ครบเก้าสิบวันอันเป็นเท็จ เพื่อให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ประเด็นที่ห้า การกระทำตามคำร้องเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม หรือไม่

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่า การกระทำที่เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามคำร้องจะต้องเป็นการกระทำโดยหัวหน้าพรรค หรือผู้ที่หัวหน้าพรรคมอบหมายเป็นหนังสือ หรือกระทำโดยมติพรรค พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรค และไม่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือกระทำตามมติคณะกรรมการบริหารพรรค ทั้งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบการเงิน การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการทรัพย์สินของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อม และผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำดังกล่าวแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นที่แน่นอนว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะชนะการเลือกตั้งและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ แม้อาจมีบางเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครของพรรคอาจได้คะแนนไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ก็ไม่ทำให้ผลการเลือกตั้งทั่วประเทศเปลี่ยนแปลงไปในเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อแล้วถึง ๔๘๕ คน แม้จะมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากยังมีสมาชิกไม่ครบห้าร้อยคน แต่ก็มีทางออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ นั้น โดยที่วินิจฉัยแล้วว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าการให้เงินสนับสนุนพรรคเล็กส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจริง และการที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ร่วมกันสนับสนุนให้นายบุญทิวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และสนับสนุนให้นายบุญทิวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จให้ผู้สมัครนำไปเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในประเด็นที่หนึ่ง หรือการที่พลเอก ธรรมรักษ์ กับนายพงษ์ศักดิ์ได้ร่วมกันให้เงินสนับสนุนนายบุญทิวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑

ในประเด็นที่สอง หรือการที่พลเอก ชรรมรักษ์ ให้พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนนำเงินไปให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในประเด็นที่สาม ล้วนเป็นการกระทำซึ่งเป็นประโยชน์แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และลักษณะของการกระทำดังกล่าวตลอดจนผลที่จะได้รับมิได้เป็นประโยชน์ต่อพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการส่วนตัว เพราะบุคคลทั้งสองมิได้ลงสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง อีกทั้งการที่พลเอก ชรรมรักษ์ มีหน้าที่รับผิดชอบจัดเตรียมแผนการเลือกตั้งในภาคอีสานของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะประธานคณะกรรมการภาคอีสาน แต่กลับให้เงินสนับสนุนแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ในการจัดส่งผู้สมัครของพรรคดังกล่าว รวมทั้งผู้สมัครที่ไม่มีคุณสมบัติลงรับเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ ๓ ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งพื้นที่ต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นไปที่พื้นที่เขตเลือกตั้งที่เป็นฐานเสียงของพรรคฝ่ายค้านโดยเฉพาะในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ เกือบทั้งหมด ดังที่นายจาตุรนต์ ฉายแสง รักษาการหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เปิดความยอมรับว่า ผลการเลือกตั้งทั่วไปในภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้รับเลือกตั้ง และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับเลือกตั้งเพียง ๑ คน แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมรู้อยู่แล้วว่าการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ โอกาสที่ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น มีสูงมาก โดยเฉพาะภาคใต้ อันจะทำให้การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๘ ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบห้าร้อยคน ตามมาตรา ๘๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และไม่อาจเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ตามมาตรา ๑๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และทำให้ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีได้ตามมาตรา ๒๐๒ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะมีผลทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อาจจัดตั้งรัฐบาลได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐาน กรณีสมาชิกวุฒิสภาได้รับการเลือกตั้งไม่ครบสองร้อยคนย่อมไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมทราบคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นอย่างดีแล้ว การที่พลเอก ชรรมรักษ์ รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และนายพงษ์ศักดิ์ รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่างเป็นกรรมการบริหารระดับสูงของพรรคและมีตำแหน่งหน้าที่ทางการเมือง โดยพลเอก ชรรมรักษ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนายพงษ์ศักดิ์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

ซึ่งอยู่ในฐานะอันอาจอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของตนเอื้อประโยชน์ให้แก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มากกว่า กรรมการบริหารพรรคที่มีได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงเชื่อว่า การกระทำของพลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ได้กระทำไปโดยพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรค มีส่วนรู้เห็นยินยอมด้วย ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า การที่พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ได้ร่วมกัน สนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ อมรสินธุ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นายสุขสันต์ ชัยเทศ ผู้อำนวยการ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ กับนายอมรวิทย์ สุวรรณผา พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และได้ร่วมกัน สนับสนุนให้นายบุญทวีศักดิ์ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จให้ผู้สมัครนำไปเป็น หลักฐานสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตลอดจนให้เงินสนับสนุนแก่นายบุญทวีศักดิ์เป็น ค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และการที่ พลเอก ธรรมรักษ์ ให้พลเอก ไตรรงค์ อินทรทัต และพลโท ผดุงศักดิ์ กลั่นเสนาะ เป็นตัวแทนนำเงิน ไปให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ล้วนเป็นการกระทำ ในฐานะตัวแทนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งมีผลผูกพันเสมือนเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามคำร้อง

ด้วยเหตุผลที่ได้วินิจฉัยไว้ข้างต้น จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องทั้งสามกระทำการตามที่ผู้ร้องกล่าวหาตาม คำร้อง

มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การกระทำที่ผู้ร้องกล่าวหาเข้าหลักเกณฑ์ที่อาจสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และเข้าหลักเกณฑ์ที่อาจสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๓ ตามมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) ตามกฎหมายเดียวกัน หรือไม่

ในข้อนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อสู้ว่า แม้พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นกรรมการบริหารพรรค แต่ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรค และไม่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากหัวหน้าพรรคหรือมีมติพรรคหรือ มติของคณะกรรมการบริหารพรรคให้กระทำการตามข้อกล่าวหา หากบุคคลทั้งสองกระทำการตาม ข้อกล่าวหาที่เป็นเรื่องส่วนตัว ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้อง ที่ ๑ นอกจากนี้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำที่กล่าวหา เพราะการที่พรรคฝ่ายค้านไม่ส่ง ผู้สมัครยอมทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชนะการเลือกตั้งโดยเด็ดขาดและสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว

ได้อย่างแน่นอน แม้อาจมีบางเขตต้องมีการเลือกตั้งใหม่ และอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร ก็เป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องชี้ขาดต่อไป ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ ต่อสู่ว่า การกระทำที่กล่าวอ้างว่าเป็นการกระทำของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ ต้องเป็นการกระทำโดยคณะกรรมการบริหารพรรค เมื่อเป็นการกระทำโดยไม่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าพรรค จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๓ เช่นกัน

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น แม้พรรคการเมืองมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้แทนของพรรคการเมืองอันได้แก่คณะกรรมการบริหารพรรค โดยมีหัวหน้าพรรคเป็นผู้แทนพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอกตามมาตรา ๒๐ พรรคการเมืองไม่อาจดำเนินกิจการใดได้โดยไม่ผ่านผู้แทนของพรรคการเมือง แม้ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติให้พลเอก ชรรmgrักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ กระทำการอันเป็นการสนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ หรือให้เงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็ดี หรือพันตำรวจโท ทักษิณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้มอบหมายให้พลเอก ชรรmgrักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ดำเนินการตามข้อกล่าวหาที่ดี แต่หากเป็นการดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยสภาพของภารกิจจะต้องเป็นการกระทำที่ไม่อาจเปิดเผย ย่อมเป็นไปได้ที่คณะกรรมการบริหารพรรคจะมีมติ หรือหัวหน้าพรรคจะมีหนังสือมอบหมายให้ผู้ใดกระทำ มิฉะนั้นแล้วบทบัญญัติมาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมไม่มีทางที่จะมีผลใช้บังคับ

เมื่อพิจารณาเหตุการณ์ภายหลังการยุบสภาและกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ปรากฏว่า พรรคการเมืองฝ่ายค้าน ๓ พรรคใหญ่ คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศไม่ส่งผู้สมัคร แม้โอกาสที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้รับชัยชนะโดยเด็ดขาดและจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียวมีความเป็นไปได้สูง เพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๔๘ คน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับการเลือกตั้ง

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓๗๗ คน แต่ปัญหาที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ประสบคือ ปัญหาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ ที่บัญญัติว่า “ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียวและผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวตามวรรคหนึ่ง และได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดการให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น” บทบัญญัติดังกล่าวมีผลให้เขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว ผู้สมัครนั้นต้องได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น มิฉะนั้น ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้มีผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งก่อนหน้านี้นี้ คือการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ปรากฏในหนังสือข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘ ว่า มีเขตเลือกตั้งที่พรรคฝ่ายค้าน ๓ พรรค ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๐ เขต และในจำนวน ๕๐ เขตเลือกตั้งดังกล่าว มีเขตเลือกตั้งที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นถึง ๓๗ เขต และในจำนวน ๓๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว มีเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๔ เขต และได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบถึงร้อยละสิบห้าของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นจำนวน ๑๔ เขต ย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่า หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวลงสมัครใน ๓๗ เขตเลือกตั้งดังกล่าว โอกาสที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ และปัญหาที่จะต้องเกิดขึ้นต่อเนื่องตามมาก็คือปัญหาจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๕ ที่บัญญัติว่า “การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภา ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๘๓ และมาตรา ๑๘๔ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้”

ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเคยเป็นปัญหาว่า ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภายังมีจำนวนไม่ครบ ๒๐๐ คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง จะดำเนินการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ว่า หากสมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบจำนวน ๒๐๐ คน จะดำเนินการประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ เพราะเมื่อสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบจำนวน ๒๐๐ คน ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ย่อมต้องถือว่ายังไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภาด้วยเหตุนี้ ในเขตเลือกตั้งที่เคยเป็นพื้นที่ของพรรคฝ่ายค้าน หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพันตำรวจโท ทักษิณ และการจัดตั้งรัฐบาลเข้าบริหารราชการแผ่นดินของผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมจะต้องล่าช้าออกไป เหตุการณ์ดังกล่าวคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ย่อมต้องทราบดีว่า จะปล่อยให้เกิดขึ้นไม่ได้ และหากไม่ต้องการให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น สิ่งที่จะต้องดำเนินการก็คือ ต้องจัดหาผู้สมัครจากพรรคการเมืองเล็ก มาลงสมัครแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งที่มีแนวโน้มว่า หากมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว ผู้สมัครนั้นจะได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น แต่การหาผู้สมัครพรรคการเมืองเล็กมาลงสมัครก็มีข้อจำกัด เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน เพิ่งตัดสินใจไม่ส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งก่อนเปิดการรับสมัครเพียงไม่กี่วัน โอกาสที่จะได้บุคคลที่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๗ เช่น สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ตามมาตรา ๑๐๗ (๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ตามมาตรา ๑๐๗ (๔) หรือจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือเคยศึกษาหรือเคยรับราชการในจังหวัดนั้นตามระยะเวลาที่กำหนดหรือเกิดในจังหวัดนั้น ตามมาตรา ๑๐๗ (๕) ย่อมเป็นไปได้ยากโดยเฉพาะพรรคการเมืองเล็กที่ไม่ได้เตรียมการไว้ก่อน ซึ่งสิ่งที่จะต้องดำเนินการและข้อจำกัดดังกล่าว คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รวมทั้งพลเอก ชรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ย่อมต้องทราบดีเช่นกัน

พลเอก ชรรมรัักษ์ เป็นทั้งกรรมการบริหารพรรค รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนนายพงษ์ศักดิ์ เป็นทั้งกรรมการบริหารพรรค รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ และดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งทั้งกระทรวงกลาโหมและกระทรวงคมนาคมต่างก็เป็นกระทรวงใหญ่ แสดงให้เห็นว่า ทั้งพลเอก ชรรมรัักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นบุคคลสำคัญของผู้ถูกร้องที่ ๑ และได้รับความไว้วางใจอย่างยิ่งจากคณะกรรมการบริหารพรรคและหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมจะต้องมีบทบาทในการบริหารงานและการกำหนดนโยบายในการดำเนินกิจการทางการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ อย่างสูง การที่พลเอก ชรรมรัักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ สนับสนุนให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีคุณสมบัติลงสมัครได้ก็ดีให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ดี เชื่อได้ว่าเป็นการดำเนินการเพื่อมิให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งที่ยืดเยื้อและไม่มีความแน่นอนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด เพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ สามารถกลับคืนสู่อำนาจได้โดยเร็วขึ้นเอง และเมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า พลเอก ชรรมรัักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ ไม่ได้ได้รับประโยชน์ประการใดเป็นการส่วนตัวจากการดำเนินการดังกล่าว ในทางกลับกันหากการดำเนินการดังกล่าวสำเร็จผลแล้ว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบกับพลเอก ชรรมรัักษ์ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ไม่มีเขตเลือกตั้งใดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น และปรากฏว่า พรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากพลเอก ชรรมรัักษ์ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ คือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้ส่งผู้สมัครในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในความรับผิดชอบของพลเอก ชรรมรัักษ์ เลย แต่ส่งผู้สมัครในเขตภาคใต้จำนวนถึง ๒๑ คน จากจำนวนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสิ้น ๓๑ คน ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๓ แม้ว่าจะได้ส่งผู้สมัครในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๒๓ คน แต่ก็ส่งผู้สมัครในเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ คือ ในเขตภาคใต้ถึง ๓๑ คน และที่จังหวัดสุพรรณบุรีอีก ๔ คน การที่พลเอก ชรรมรัักษ์ เข้าไปเกี่ยวข้องกับการให้เงินสนับสนุนพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อให้ส่งผู้สมัครจำนวนมากในเขตเลือกตั้งนอกพื้นที่ความรับผิดชอบของตน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งที่ยืดเยื้อและไม่มีความ

ความแน่นอนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด ซึ่งอาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการกลับคืนสู่อำนาจของผู้ถูกร้องที่ ๑ ภายหลังการเลือกตั้งเช่นนี้ เมื่อพิเคราะห์ประกอบกับการสนับสนุนให้พรรคการเมืองอื่นส่งผู้สมัคร ลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อ ผู้สมัครของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง ข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้ถูกร้อง ที่ ๑ ทำให้เชื่อได้ว่า ก่อนดำเนินการดังกล่าว พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว จึงถือได้ว่า การกระทำของ พลเอก ธรรมรักษ์ และนายพงษ์ศักดิ์ เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐ ข้อต่อสู้ของ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญทวีศักดิ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้ายการแก้ไขเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครที่เป็น สมาชิกพรรคเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งสามารถลงสมัครได้ และนายบุญทวีศักดิ์ รู้เห็นยินยอมให้นายชวการผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ รับเงินจาก พลเอก ธรรมรักษ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ลงสมัครแข่งกับสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อหลีกเลี่ยงการไม่ประกาศผลการเลือกตั้งกรณีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงคนเดียว และ ผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ทั้งนายบุญทวีศักดิ์ยังได้ ออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ อันเป็นเท็จ เพื่อให้หน้าไปเป็น หลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์ดังกล่าว เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ประกอบกับนายประพัฒน์ เพชรทอง เลขานุการพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๒ และนายเอนก จันทร์สนธิ์ เจริญญิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เบิกความต่อคณะกรรมการ รัฐธรรมนูญว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีมติให้ส่งผู้สมัครทั่วประเทศ แม้ยืนยันว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้ เงินสนับสนุนจากบุคคลใด แต่การส่งผู้สมัครจำนวนมากถึง ๓๖ คน ย่อมต้องใช้เงิน และต้องเป็นเงิน จำนวนมากกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่งผู้สมัครเพียง ๖ คน นายบุญทวีศักดิ์ก็ได้ยอมรับมาโดยตลอดว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่มีเงิน จึงเชื่อได้ว่า การกระทำของ นายบุญทวีศักดิ์เป็นผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงถือได้ว่า การกระทำของนายบุญทวีศักดิ์เป็นการกระทำของ

ผู้ถูกร้องที่ ๒ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบุญบารมีภณ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ รู้เห็นยินยอมให้นางฐิติมา ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของผู้ถูกร้องที่ ๑ รับเงินจากพลเอก ชรรมภ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ทั้งนายบุญบารมีภณ ยังออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคของผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ อันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกระทำของนายบุญบารมีภณ ดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบกับนายศุภกิจ ดุลยเกียรติ เลขานุการพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เบิกความต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญยอมรับว่า ทราบเรื่องของผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครเป็นจำนวนมาก แม้ยืนยันว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้เงินสนับสนุนจากบุคคลใด แต่การส่งผู้สมัครจำนวนมากถึง ๑๒๖ คน ย่อมต้องใช้เงินและต้องเป็นเงินจำนวนมากกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครเพียง ๕ คน นายบุญบารมีภณ ก็ได้ยอมรับมาโดยตลอดว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีเงินจึงเชื่อได้ว่า การกระทำของนายบุญบารมีภณจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว และนายบุญบารมีภณ เป็นผู้แทนผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงถือได้ว่า การกระทำของนายบุญบารมีภณ เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๐

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ สนับสนุนให้มีการแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ย่อมเป็นการสนับสนุนให้เกิดการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๓ (๔) และการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้อำนาจสนับสนุนแก่ผู้ถูกร้องที่ ๒ กับผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงแข่งขันกับผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เอง ย่อมมีผลเท่ากับผู้ถูกร้องที่ ๑ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่า ๑ คน ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๘ ที่บัญญัติว่า “พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใด จะส่งได้คนเดียวในเขตเลือกตั้งนั้น” ผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยง

กรณีมีผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ คนเดียวและผู้สมัครนั้นได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง ทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปตามครรลองของกฎหมายตามปกติ โดยร่วมกันกระทำเป็นขบวนการกับพรรคการเมืองอื่น เพียงเพื่อให้การกลับคืนสู่อำนาจของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นไปโดยเร็วยิ่งขึ้น ถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนหลัง และกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ส่วนแรกด้วยหรือไม่

ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถือได้ว่าเป็นการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ เห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าแทรกแซงบิดผันกระบวนการเข้าสู่อำนาจในการปกครองประเทศเพื่อสร้างภาพลวงตาว่ามีการแข่งขันกันตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ โดยเนื้อแท้มิได้เป็นเช่นนั้น ย่อมส่งผลให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องสั่นคลอนไม่มั่นคง ทำให้ประชาชนที่รู้ข้อเท็จจริงเสื่อมศรัทธาต่อระบบการเมือง อาจนำไปสู่การต่อต้านการใช้อำนาจปกครองโดยไม่ชอบธรรมของพรรคการเมือง ประกอบกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เป็นบทบัญญัติที่เป็นนโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา ๖๖ (๑) อีกด้วย และกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสามเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๑) ด้วยหรือไม่ เพราะไม่อาจทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลงไป

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ นั้น การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ รับเงินจากผู้ถูกร้องที่ ๑ และออกหนังสือรับรองการเป็นสมาชิกพรรคอันเป็นเท็จ เพื่อนำไปเป็น

หลักฐานลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแก้ไขฐานข้อมูลสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้ผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติสามารถลงสมัครได้นั้น แม้มิใช่กระทำเพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้มาซึ่งอำนาจปกครองประเทศ แต่การกระทำดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ หลีกเลี่ยงผลบังคับของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ วรรคสอง จึงถือได้ว่าเป็นการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ (๒) ทั้งยังเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) อีกด้วย

ส่วนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำผิดกฎหมายเล็กน้อยนั้น การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐตามมาตรา ๖๖ (๓) เป็นคนละกรณีกับการกระทำอันเป็นความผิดทำนองเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕ และที่กล่าวอ้างว่า การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา ๖๖ (๓) ต้องเป็นการกระทำผิดที่รุนแรง มิใช่กระทำผิดกฎหมายเล็กน้อยนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หากได้เป็นความผิดกฎหมายเล็กน้อยดังที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ กล่าวอ้างไม่ ขัดต่อผู้ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

จริงอยู่ แม้จะเป็นที่ยอมรับเป็นการทั่วไปและเป็นสากลว่า พรรคการเมืองนั้นถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสิ่งที่แสดงออกของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีแนวความคิดในทางการเมืองร่วมกัน และเป็นสิ่งสำคัญเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในทางการเมือง แต่ก็ต้องเข้าใจว่าก็เหมือนกับสิ่งทั้งหลายตามธรรมชาติ ที่แม้จะเป็นสิ่งสำคัญและดี

มีประโยชน์ แต่หากนำเครื่องมือหรือสิ่งสำคัญที่วางนั้นไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องชอบธรรม ไม่ว่าจะการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศด้วยวิธีการที่ไม่เป็นปกติและชอบธรรมเพียงเพื่อให้ได้คะแนนเสียงเด็ดขาดอย่างท่วมท้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้ คนทั้งหลายไม่ว่าในประเทศไทยหรือต่างประเทศ ไม่อาจยอมรับได้ว่าเป็นพรรคการเมืองในนัยของพรรคการเมืองที่จะเป็นรากฐานที่สำคัญของการเป็นเครื่องมือในการทำให้การปกครองของประเทศเป็นประชาธิปไตยได้ การกล่าวเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าในประเทศไทยจะไม่มีพรรคการเมืองที่จะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย เช่นในประเทศต่าง ๆ อย่างน้อยก็ยังมีพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ของการเป็นพรรคการเมืองในระบบสากล และมีการวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงเวลา ๓๐ กว่าปีก็มี ๖๐ กว่าปีก็มี ซึ่งเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับระบบพรรคการเมืองในประเทศต่าง ๆ และที่สำคัญไปกว่านั้น การเลือกตั้งแม้จะเป็นส่วนสำคัญของการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย แต่ก็ต้องอยู่ในพื้นฐานเช่นเดียวกับเรื่องพรรคการเมือง ซึ่งประเทศทั้งหลายในโลกที่พัฒนาทางการเมืองแล้ว จะไม่มีปัญหาในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ และพิทักษ์หวงแหนสิทธิทางการเมืองในการเลือกตั้งของประชาชนเหมือนอย่างในบ้านเรา ดังนั้น ในทุกครั้งที่เกิดปัญหาในประเทศของเราอย่างเช่นครั้งนี้ คนต่างชาติก็จะเรียกร้องก่อนอื่นทั้งหมด คือ การที่ต้องให้มีการเลือกตั้งก่อนเพียงอย่างเดียวเท่านั้นเสมือนว่าการเลือกตั้งเป็นคำกล่าวที่ศักดิ์สิทธิ์ว่า หากให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้นแล้วก็จะทำให้ประเทศชาตินั้นเป็นประชาธิปไตยเหมือน ๆ กับในประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย ซึ่งในเรื่องนี้คงต้องทำให้เขาทั้งหลายเหล่านั้นเข้าใจว่าสถานการณ์ของสังคมไทยเช่นที่มีกรณีในคดีนี้เป็นตัวอย่างย่อมแสดงว่าหากพรรคการเมืองมิได้มีสภาพเป็นสถาบันการเมืองอย่างแท้จริง และมีการใช้เงินสนับสนุนการเลือกตั้งอย่างไม่ถูกต้องเพื่อให้ได้อำนาจรัฐอย่างที่เกิดขึ้น ถ้าพึงเพียงต้องมีการเลือกตั้งอย่างเดียวคงไม่สามารถทำให้เกิดประชาธิปไตยเช่นในที่อื่น ๆ ได้

เมื่อได้พิเคราะห์พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในคดีนี้ ดังได้กล่าวแล้วตั้งแต่ต้น และเหตุผลที่ได้วินิจฉัยไว้ จึงเห็นว่า พฤติการณ์ที่เกิดขึ้นและปรากฏจากหลักฐาน ย่อมไม่อาจพิจารณาเป็นอย่างอื่นได้นอกจากมีเหตุอันสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดในครั้งนี้ด้วย

ในขณะเดียวกัน เห็นเป็นการสมควรที่จะได้วินิจฉัยต่อไปด้วยว่า ที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาว่าการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามความในข้อ ๓ ของคณะปฏิรูปฯ

ฉบับที่ ๒๗ ไม่อาจนำไปใช้ย้อนหลังเพื่อบังคับ หรือลงโทษแก่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นกรกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการประกาศใช้บังคับ นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังนี้ เป็นหลักที่เกิดจากคำกล่าวตั้งแต่สุภาษิตลาติน Nullum crimen sine lege ไม่มีการกระทำความผิดหากไม่มีกฎหมายกำหนด และ Nulla poena sine lege บุคคลจะไม่ต้องรับโทษหากไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ หลักกฎหมายดังกล่าว มิใช่เป็นหลักกฎหมายที่เป็นหลักเด็ดขาดแต่อย่างใด ที่เป็นที่เข้าใจกัน คือ จะตรากฎหมายให้มีผลย้อนหลังเป็นการลงโทษทางอาญาไม่ได้ ความคิดในสมัยแรก ๆ แม้จะมีขึ้นเพื่อให้มีการป้องกันสิทธิเสรีภาพของเอกชน แต่ในระยะเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบันแนวคิดในทางกฎหมายเห็นว่า สังคมต้องมีการพัฒนาและกฎหมายที่ได้ตราขึ้นใหม่ย่อมเป็นที่เข้าใจและยอมรับว่าเป็นกฎหมายที่ดีกว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมเป็นธรรมต่อสังคมและเหมาะสมกว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แล้ว ดังนั้น จึงควรให้กฎหมายที่ได้ตราขึ้นใหม่มีผลใช้บังคับได้ทันที แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีกรยอมรับว่า จะต้องให้กฎหมายมีความแน่นอนในการบังคับใช้ เป็นแต่ความจำเป็นของสังคมในเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ อาจจะต้องมีความสำคัญมากกว่าความแน่นอนในบทกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น ในทางกฎหมายจึงมีข้อยกเว้นเกี่ยวกับการให้อำนาจแก่ฝ่ายนิติบัญญัติในการตรากฎหมายให้มีผลย้อนหลังได้ โดยเฉพาะในอันที่เห็นว่าจะเป็นไปได้เพื่อป้องกันหรือทำให้หมดไปในสิ่งที่เห็นว่าเป็นอันตรายหรือเป็นที่มาของความไม่เป็นธรรมเพื่อคุ้มครองให้เกิดความมั่นคงและความยุติธรรมในสังคมด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ในตำราความรู้เบื้องต้นกฎหมายทั่วไปของประเทศต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม หลักในเรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังก็ยังคงยึดถือในกรอบของการลงโทษทางอาญาเป็นหลัก

สำหรับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มองว่าการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางการเมือง มีความร้ายแรงกว่าโทษอาญาบางประเภทนั้น เห็นว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งย่อมไม่ใช่โทษในทางอาญาอย่างแน่นอน หากแต่เป็นเพียงมาตรการทางกฎหมายที่เกิดจากผลของกฎหมายที่ให้อำนาจในการยุบพรรคการเมืองที่กระทำการต้องห้ามตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อมิให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีโอกาสที่จะกระทำการอันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายซ้ำอีกในช่วงเวลาหนึ่ง อันเป็นมาตรการที่เหมาะสมแก่การคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวม เพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตย

ที่สำคัญยิ่งนั้น สามารถดำรงอยู่ได้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในลักษณะดังกล่าว ซึ่งเป็นกรณีการตัดสินใจเลือกตั้งที่ผ่านมา พบว่า การกระทำที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรณีเคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือเคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ อันเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑ พ.ศ. ๒๕๑๓ และ พ.ศ. ๒๕๒๑ รัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับมิได้มีบทบัญญัติห้ามใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งแต่อย่างใด แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ได้บัญญัติจำกัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะเหตุมีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๐๗ ว่า บุคคลผู้มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ... (๓) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่าทุจริตต่อหน้าที่ และ (๔) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ต่อมา เมื่อมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ บทบัญญัติเรื่องลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา ๑๐๓ ว่าบุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ ... (๓) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และ (๔) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ก็ได้บัญญัติถึงลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ในมาตรา ๑๐๕ (๖) และ (๗) โดยมีบทบัญญัติเช่นเดียวกันกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๐๓ (๓) และ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ จากบทบัญญัติในมาตรา ๑๐๗ (๓) และ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๑๐๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ และมาตรา ๑๐๕ (๖) และ (๗) ของรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จะเห็นได้ว่า การตัดสิทธิทางการเมืองของบุคคลที่เคยกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ หรือเคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ ซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามดังที่กล่าวข้างต้น อันเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับ เป็นบทบัญญัติที่ชัดเจน และแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่า ต้องการตัดสิทธิบุคคลที่เคยกระทำการดังกล่าว แม้จะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการบัญญัติห้ามไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตาม เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้บัญญัติห้ามบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามเพราะเคยกระทำการดังกล่าว มิให้เข้าสู่การเมือง ย่อมหมายความว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประสงค์ที่จะให้บทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับได้ทันทีกับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อน หากวินิจฉัยหรือตีความว่า บทบัญญัติในมาตรา ๑๑๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ และมาตรา ๑๐๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังกับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๓๔ รวมทั้งฉบับแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ และรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ แล้ว ย่อมมีผลให้ผู้ที่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือเคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญคงไม่ประสงค์เช่นนั้นที่จะให้บุคคลดังกล่าวเข้าสู่การเมือง เพียงเพราะการถือหลักอย่างเคร่งครัดว่า กฎหมายไม่ใช่บังคับย้อนหลังกับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อน และเมื่อเปรียบเทียบลักษณะต้องห้ามในการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าว กับการกระทำที่เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และการกระทำตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว จะเห็นได้ว่า การกระทำตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว มีลักษณะของการกระทำที่รุนแรงกว่าการกระทำที่มีลักษณะต้องห้ามที่กล่าวมาข้างต้น ในการคัดกรองคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐย่อมมีอำนาจโดยชอบธรรมที่จะตัดสิทธิทางการเมืองของบุคคลได้ หากเห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ด้วยการบัญญัติมาตรการในการบังคับมิให้บุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามเช่นนั้นใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อีก ดังนั้น มาตรการที่คณะปฏิรูปฯ ประกาศกำหนดในฉบับที่ ๒๗ ที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นมีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบ พรรคการเมือง เพราะเหตุกระทำการต้องห้ามตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเกิดจากการที่พรรคการเมืองนั้นกระทำการถึงขั้นที่เรียกว่าร้ายแรงอันเป็นปฏิปักษ์ ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และ เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศเช่นกัน การเพิกถอนสิทธิในการเลือกตั้งในกรณีนี้ จึงต้องถือว่าเป็น มาตรการที่จำเป็นและเหมาะสม เพื่อธำรงและรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของระบอบการปกครองของประเทศ อันอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะให้บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีผลย้อนหลังได้เพราะเหตุผลความจำเป็น และประโยชน์ส่วนรวมของสังคม มากกว่าที่จะถือเพียงความแน่นอนของกฎหมายเท่านั้น

สำหรับในส่วนของพรรคการเมือง นั้น เมื่อคำนึงถึงว่า การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และจากข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ชัดเจนว่า บุคคลที่เป็น กรรมการบริหารพรรคการเมืองด้วยการรู้เห็นยินยอมจากหัวหน้าพรรคได้กระทำการเพื่อให้ได้มา ซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ ด้วยการสนับสนุนให้เงินแก่พรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพรรคผู้ถูกร้อง ที่ ๓ ในการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งจะทำให้พรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับผลประโยชน์และการกระทำ ในลักษณะสมรู้ร่วมคิด โดยมีการวางแผนร่วมกันอย่างเป็นขบวนการ มิได้คำนึงถึงความถูกต้อง ตามกฎหมายและปราศจากการคัดค้านการกระทำนั้น โดยมิได้มีการตรวจสอบกันอย่างจริงจังหลังจาก เกิดเรื่องร้องเรียนกล่าวหาขึ้น การกระทำดังกล่าวมีลักษณะรุนแรงถึงขนาดที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันอยู่ในขั้นที่เป็นสาเหตุให้ยุบพรรคการเมืองนั้นได้ตามมาตรา ๖๓ ประกอบกับมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แม้จะมีข้อเท็จจริงปรากฏว่า ภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ชี้แจงหักล้างข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ แล้วว่ามีกรรมการบริหารพรรคซึ่งรวมถึงหัวหน้าพรรคลาออกตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง ก็ไม่มีผลทำให้มิต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งที่ตนเป็นกรรมการบริหาร พรรคการเมืองของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่

จึงเห็นว่า สมควรมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามมาตรา ๖๗ ประกอบกับมาตรา ๖๖ (๑) และ (๓) ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามมาตรา ๖๗ ประกอบกับมาตรา ๖๖ (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กบให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องที่ ๑ จำนวน ๑๑๑ คน ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำนวน ๑๕ คน และผู้ถูกร้องที่ ๓ จำนวน ๓ คน ทั้งนี้ ตามคำร้องของอัยการสูงสุด มีกำหนดเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่ มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวตามประกาศคณะปฏิรูปฯ ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕

ศาสตราจารย์ ดร.อักษราทร จุฬารัตน
รองประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ